

VOORSTELLEN

Vorstel voor een wapen

Op basis van de gemeentenaam Alphen-Chaam en van de voorhanden zijnde kentekens en historische kleuren is een fraai en historisch verantwoord wapen te ontwerpen, passend bij de nieuwe gemeente.

De nieuwe gemeente mag niet alleen gebruik maken van de voorhanden zijnde kentekens in de wapens, maar ook van de schildhouders van de voormalige gemeente Chaam en van de hoogste rangkroon die bij een van de voormalige gemeenten aanwezig is, in dit geval de kroon op het wapen van diezelfde gemeente.

Voor het nieuwe wapen stelt de commissie de historische kleuren van Alphen voor: groen en zilver. Het wapenschild ware te beladen met drie symbolen, zoals bij de voormalige gemeenten Alphen en Riel en Chaam. Gezien de naam van de gemeente worden dat twee alpen en één kam. Het schild wordt gehouden door twee kraanvogels en gedekt door de parelkroon, alles ontleend aan het wapen van de voormalige gemeente Chaam.

Met dit voorstel wordt aan de symboliek van beide voormalige gemeenten recht gedaan. De kleur groen en de kraanvogels staan voor de groene gemeente Alphen-Chaam, die haar naam ook nog vertaald ziet in de kentekens van het nieuwe wapen. De vogels sluiten ook mooi aan bij de vogelweidegebieden in de gemeente.

De omschrijving wordt zodoende: *in sinopel twee alpen en een kam, geplaatst twee en een, alles van zilver. Het schild gedekt met een gouden kroon van elf parels waarvan drie verhoogd en gehouden van twee kraanvogels van zilver.*

Vorstel voor een vlag

De vlag dient in nauwe relatie tot het wapen te staan en ontleent daaraan zijn kleuren. De commissie stelt voor als basis de vlag van de voormalige gemeente Alphen te nemen en uit te voeren in de nieuwe wapenkleuren groen en wit. De vier verticale banen van de vlag staan voor de vier kernen Alphen, Chaam, Galder en Strijbeek die zijn samengevoegd tot één gemeente. De twee alpen en de kam zijn als symbolen uit het wapen overgenomen en hun plaatsing op de grenzen van de banen duiden op het grensoverschrijdende karakter van de nieuwe gemeente.

De omschrijving wordt: *vier even lange banen van groen en wit en over de scheiding van de banen boven twee gelijkzijdige driehoeken met zijden ter lengte van eenderde van de vlaghoogte, beneden een kam met een hoogte van een vijfde van de vlaghoogte, van het een in het ander.*

Voorstellen voor dorpswapens en -vlaggen

Wapens

Bij besluit van 10 december 1996 heeft de raad van de voormalige gemeente Nieuw-Ginneken dorpswapens ingesteld voor onder meer Galder en Strijbeek.

Het dorpswapen van **Galder** wordt omschreven als: *gedeeld; I in hermelijn een schuinkruis van keel; II doorsneden; a in zilver een St. Jacobsschelp van keel; b in keel drie andrieskruisen van zilver.*

Dat van **Strijbeek** als: *in sinopel een aanzierende hertenkop van zilver, met tussen het gewei een Latijns kruis van goud; een schildhoofd van keel, waarin drie naast elkaar geplaatste andrieskruisen van zilver.*

In beide omschrijvingen is de door de Noordbrabantse Commissie gegeven term 'schuinkruisen' om onbekende redenen foutief vervangen door 'andrieskruisen'.

Als dorpswapen voor **Alphen** stelt de commissie voor: *in sinopel drie bergen van zilver.*

voorstel van april 1997

Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.

*Als dorpswapen voor **Chaam**: in goud drie kammen van sabel. Het schild gedekt met een gouden kroon van elf parels, waarvan drie verhoogd en gehouden door twee kraanvogels van goud. Ter onderscheiding van het gemeentewapen zijn de kraanvogels anders van kleur, terwijl ook de ondergrond waarop het ensemble is geplaatst afwijkt.*

Daar het bij beide wapens historische kronen betreft, mogen de dorpen die blijven gebruiken.

Het ware correct dat de gemeenteraad bij de instelling van de dorpswapens en -vlaggen voor Alphen en Chaam, de dorpswapens van Galder en Strijbeek bevestigt.

Vlaggen

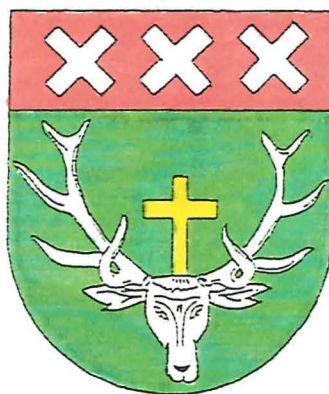
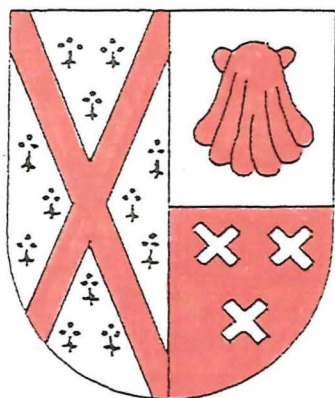
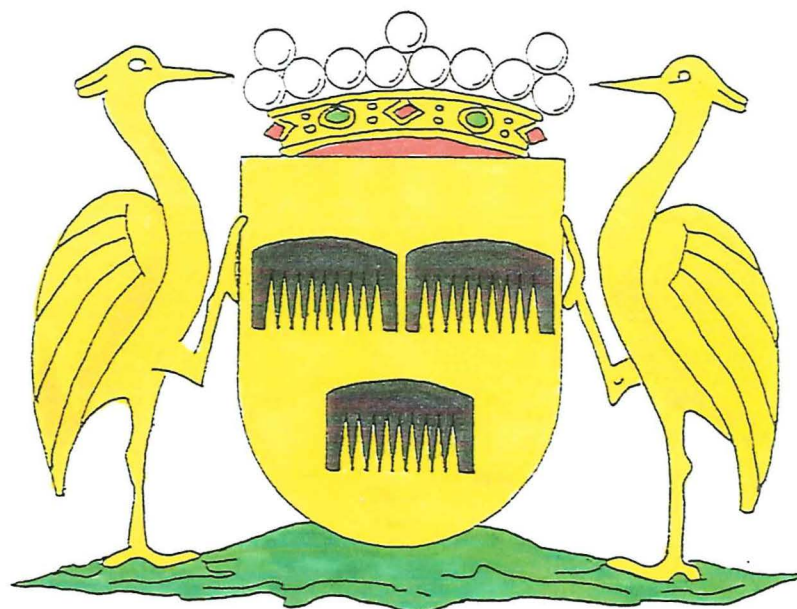
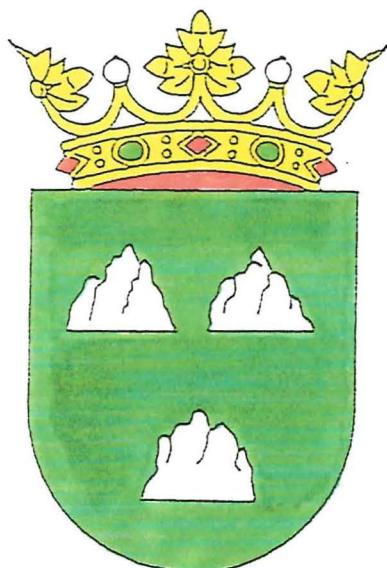
De commissie stelt voor in de dorpsvlaggen de historische kleuren overeenkomstig het wapen te herstellen.

*De dorpsvlag voor **Alphen** wordt dan: vier even lange banen van groen en wit en over de scheiding van de banen drie gelijkzijdige driehoeken, elk met zijden ter lengte van eenderde van de vlaghoogte, twee boven en een onder, op de scheiding van de banen, van het een in het ander.*

*De dorpsvlag voor **Chaam**: vier even lange banen van zwart en geel en over de scheiding van de banen drie kammen ter hoogte van een vijfde van de vlaghoogte, op de scheiding van de banen, van het een in het ander.*

ALPHEN-CHAAM

dorpswapens

Ontwerp en copyright Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde
april 1997

NOORDBRABANTSE COMMISSIE VOOR WAPEN- EN VLAGGENKUNDE

van de Stichting Brabants Heem

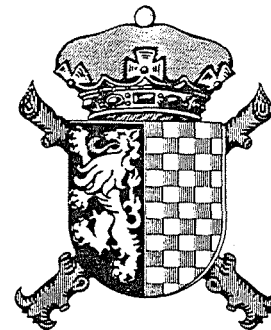
secretariaat:

Purmerstraat 14,

5628 HE Eindhoven,

040-387911.

telefoonnummer gewijzigd: 040.2382911.

College van Burgemeester en wethouders
Postbus 3
5130 AA Alphen

Uw kenmerk: -

Ons kenmerk: MB-Bre/Alp-Cha/02

Datum: 25 april 1997

Onderwerp: wapen en vlag

Geacht college,

In antwoord op uw mondelinge verzoek tijdens ons gesprek op 4 maart jl., het volgende. Bijgevoegd zijn onze circulaires met betrekking tot de criteria van de commissie inzake wapens en vlaggen, de procedure met betrekking tot de instelling van wapens en vlaggen, de bescherming van wapens en vlaggen, dorpswapens en -vlaggen en het protocol ten aanzien van vlaggen.

Daarnaast treft u het gevraagde advies aan voor een nieuw wapen en een nieuwe vlag voor de gemeente Alphen-Chaam, alsmede voor de dorpswapens en vlaggen voor de kernen Alphen en Chaam. De kernen Galder en Strijbeek zijn al in het bezit van een ingesteld dorpswapen.

In het advies zijn schetstekeningen in kleuren van de voorgestelde wapens en vlaggen opgenomen. Uitdrukkelijk wordt erop gewezen, dat dit *schetsen* zijn en dat de definitieve vormgeving aan een professionele tekenaar moet worden overgelaten. Voor het aanwijzen van een deskundig tekenaar voor eventuele net-tekeningen van wapens en vlaggen kan de commissie u een voorstel doen; ook kunt u plaatselijk een tekenopdracht geven. Wel zou de commissie er prijs op stellen t.z.t. over een kleurenafdruk van terzake gemaakte tekeningen te beschikken.

Wij verzoeken u tevens, ons op de hoogte te houden van het verdere verloop van de procedure rond wapen en vlag resp. wapens en vlaggen.

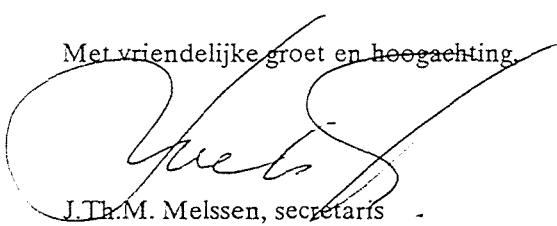
De kosten van bijgaand advies bedragen f 190,-, exclusief een exemplaar van de nieuwe gemeentevlag. Het bedrag kunt u overmaken op postbankrekening 23.22.857 t.n.v. J. Melssen te Eindhoven; de vlag kunt u t.z.t. aan bovenstaand adres toezenden.

Graag worden wij t.z.t. in het bezit gesteld van fotokopieën van alle relevante stukken rond de besluitvorming en van een kleurenfoto van het wapendiploma.

Steeds bereid een en ander nader toe te lichten.

Uw reactie afwachting.

Met vriendelijke groet en hoogachting.

J.Th.M. Melssen, secretaris

**ADVIES VOOR
EEN WAPEN EN VLAG
VOOR DE NIEUWE
GEMEENTE ALPHEN-CHAAM**

WAPEN EN VLAG VOOR DE NIEUWE GEMEENTE ALPHEN-CHAAM

INLEIDING

De gemeente Alphen-Chaam werd per 1 januari 1997 gevormd door samenvoeging van de voormalige gemeenten Alphen, exclusief Riel, en Chaam. Daaraan werden de kernen Galder en Strijbeek van de voormalige gemeente Nieuw-Ginneken toegevoegd.

De gemeente Alphen werd bij keizerlijk decreet van 8 november 1810 verenigd met het dorp Riel, dat tevoren onder de gecombineerde schepenbank van Hilvarenbeek, Diessen, Riel en Westelbeers had behoord. Alphen zelf behoorde tot 1810 onder de schepenbank van Alphen, die tevens het gebied van het dorp Chaam omvatte. Chaam werd bij keizerlijk decreet van 8 november 1810 daarvan afgescheiden.

Beide dorpen behoorden van de Middeleeuwen tot 1795 tot de Baronie van Breda, dat een deel van het Hertogdom Brabant was. Het gebied van deze latere baronie kwam in het begin van de 13de eeuw in het bezit van de hertog van Brabant. Het machts- en administratieve centrum van de heerlijkheid/baronie was de stad Breda.

DE GEMEENTEN

DE WAPENS

Wapens zoals wij die kennen zijn ontstaan in de Middeleeuwen, naar wordt verondersteld in het tweede kwart van de twaalfde eeuw, toen door het gebruik van gesloten wapenuitrustingen de herkenbaarheid van ridders op het slagveld werd belemmerd. Daarom plaatsten zij *kentekens* op hun wapenschilden, vanen en sjabrakken. Al snel na het ontstaan van dergelijke wapens werden deze *erfelijk* en de symbolen *blijvend*. Ook wereldlijke en geestelijke instellingen, waaronder steden en dorpen, gingen in de loop der tijd eigen symbolen gebruiken, die veelal slechts van zegels aan oorkonden bekend zijn gebleven. De schildfiguren zijn in een aantal gevallen in later tijd op wapenschilden terecht gekomen.

In afbeeldingen van wapenschilden uit de Middeleeuwen zijn deze meestal voorgesteld met een helm, dekkleden en een helmteken. Zij behoorden doorgaans tot de uitrusting van de ridders uit die tijd. Nadien werden zij een traditionele versiering. Sinds de 15de eeuw werden op de schilden soms kronen geplaatst die sedertdien steeds meer onderlinge verschillen gingen vertonen en vaak de rang weergaven van degenen, wiens wapen werd voorgesteld, zogenaamde rangkronen. De wapens van de vroegere (hoofd)steden werden vaak gedekt door de rangkroon van degene, die daar het oppergezag had (bijvoorbeeld hertog, graaf, markies, baron). In later tijd kwam dit gebruik soms ook voor bij wapens van dorpen-heerlijkheden. Die kronen gingen over op de gemeentebesturen die als opvolger van die steden en dorpen kunnen gelden. Vanaf het begin van de 20ste eeuw werd het steeds meer gebruikelijk om ook aan andere gemeentewapens een kroon toe te voegen. In ons land is dat een kroon van drie bladeren en twee parels, reden waarom de term 'gemeentekroon' ingeburgerd raakte. Deze kroon kan worden gezien als teken van gemeentelijke autonomie en onderscheidt gemeenten van o.m. verenigingen en instellingen.

De symboliek op *wapens* moest vanwege de herkenbaarheid zo *eenvoudig* mogelijk zijn, die op *zegels* zo *ingewikkeld* mogelijk. Laatstgenoemde waren immers bedoeld om de authenticiteit van stukken te waarmerken c.q. de inhoud daarvan te bekrachtigen, reden waarom het namaken of vervalsen zo moeilijk mogelijk moest worden gemaakt.

Genoemde zegels bleven tot 1795 in gebruik. Bij verlies of diefstal werd een zegel vervangen, waarbij in het algemeen de bekende oudere voorstelling opnieuw werd gesneden, soms met toevoeging van een jaartal.

In de jaren 1795-1803 en 1806-1813 waren de kentekens van de Bataafse republiek, het koninkrijk Holland en het Franse keizerrijk op de zegels geplaatst. Daarbij werd (in het algemeen) qua voorstelling geen onderscheid meer gemaakt tussen de dorpen onderling; men huldigde immers het beginsel 'vrijheid, gelijkheid en broederschap'. Tussen 1803 en 1806 en ná

1813 waren de stempels uit de jaren vóór 1795 weer in gebruik. Bij keizerlijk decreten van 14 mei en 8 november 1810 werd een groot aantal dorpen, dat tot streekschepenbanken had behoord, daarvan afgescheiden. Zij werden veelal zelfstandige gemeenten. Die plaatsen, waarvan in het verleden het gebied van de schepenbank identiek was aan het dorp, konden ook na 1810 zelfstandige gemeenten blijven. Deze situatie bleef na het vertrek van de Fransen provisioneel voortbestaan; per 1 januari 1821 definitief.

Medio 1814 stelde Willem I de Hoge Raad van Adel in, wiens taak betreffende adelszaken op het einde van dat jaar werd uitgebreid met de administratie/registratie van bestaande wapens van openbare lichamen, waaronder gemeenten, alsmede het maken van voorstellen voor te verlenen wapens. In de jaren 1817-1819 werden bijna alle wapens in onze provincie bevestigd door de Hoge Raad van Adel c.q. verleend door de koning. Veelal houden de gemeenten als datum die van het toen verstrekte diploma aan. Bij bevestiging is dat juist, bij verlening niet. Het ligt voor de hand dat er in 1817-1819 fouten werden gemaakt. Voor een deel zijn die toe te schrijven aan de Hoge Raad van Adel, die in korte tijd zoveel wapens moest behandelen. De belangrijkste oorzaak van deze fouten is echter gelegen in de gebrekkige kennis van de toenmalige burgemeesters, die bovendien niet begrepen wat de bedoeling van de wapenregistratie was. Zegel en wapen waren voor die overheidsdienaren hetzelfde omdat zij slechts het gebruik van zegels (waarvan sommige met wapens daarop) kenden. Zij stelden daarom de complete inhoud van het zegelbeeld als wapen voor, soms met de tekstrand die men verlangde. Ook verzuimden de burgervaders op grote schaal de wapenkleuren op te geven, als zij die al kenden. Algemeen wordt aangenomen dat om die reden koning Willem I zou hebben bepaald dat alle wapens, waarvan de kleuren niet bekend waren, de kleuren van het Rijkswapen zouden krijgen, i.c. azuur (blauw) en goud. Het is evenwel niet gelukt te achterhalen waar deze veronderstelling zijn oorsprong vindt.

Bij opheffing van een gemeente vervallen haar *insignia*, waaronder wapen en vlag. Slechts in die gevallen waarin de nieuwe gemeenteraad de naam van een oude gemeente binnen haar grondgebied wenst te handhaven, kan hij besluiten het wapen en de vlag van die gelijknamige voormalige gemeente te behouden. Er is dan geen koninklijk besluit nodig. Gemeenten met een nieuwe naam dienen voor het gemeentewapen steeds na het raadsbesluit een verzoek aan Hare Majesteit te richten tot verlening van een wapen, hetgeen geschiedt bij koninklijk besluit. De gemeente ontvangt vervolgens enige tijd daarna een door de Hoge Raad van Adel afgegeven wapendiploma.

Sinds 1817-1819 heeft in het gebied van de tegenwoordige gemeente geen wapenverbetering plaatsgevonden.

De dorpswapens

De gemeentewapens hebben door de samenvoeging van de toenmalige gemeenten per 1 januari 1997 hun officiële status verloren. Een van de doelstellingen van de in 1987 officieel van start gegane *Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde* is de instelling van dorpswapens (en -vlaggen), zoals in de provincie Friesland toen reeds langere tijd gebruikelijk was. Er zouden door de herindeling immers veel wapens verdwijnen, daarmee een stuk van ons culturele erfgoed vernietigend. Om die reden pleitte de commissie in haar in de jaren 1992-1996 gepubliceerde rapporten voor de invoering van dorpswapens. Daarbij wordt uitgegaan van de wapens van de voormalige gemeenten in het gebied en die van hun voorgangers. Het nieuwe gemeentebestuur kan dan bij raadsbesluit wapens instellen voor de binnen de gemeente gelegen dorpskernen, eventueel ook voor die welke geen voormalige gemeenten zijn. Een aantal gemeenten in onze provincie heeft al van die gelegenheid gebruik gemaakt om ook voor de overige kernen wapens (en vlaggen) te laten ontwerpen en in te stellen. Door het instellen van dorpswapens wordt aan het eigen karakter en het verleden van de onderdelen van de gemeente recht gedaan.

Alphen en Chaam kenden beide zegels, ook al vormden zij samen één schepenbank. Beide zegels met de daarop voorkomende wapens zijn daarom als dorpswapens te beschouwen. De gekozen voorstellingen op de zegels sluiten aan bij de plaatselijke 'traditie' van het moment, waarop een zegelstempel werd gesneden. In Alphen en Chaam - maar ook in Baarle -

koos men voor een *sprekende voorstelling*, d.w.z. dat binnen de legenda van het zegel een voorstelling kwam te staan, die blijkbaar in de gedachten van de toenmalige plaatselijke bevolking een verbeelding van de namen Alphen, Chaam en Baarle was.

ALPHEN

Van het schependomszegel van Alphen dateert de oudst bekende afdruk van 1758. Op dat zegel is het schild gedekt met een kroon van drie bladeren en twee parels. Het wapen is ouder, want reeds in het standaardwerk van Th.E. van Goor, *Beschryving der Stadt en Lande van Breda* ('s-Gravenhage 1744), komt een afbeelding daarvan voor. Hierop zijn de kleuren door arcering als sinopel (groen) voor het veld en zilver voor de bergtoppen aangegeven. Op een pentekening van Maas van Altena uit het einde van de 18de eeuw is het wapen uitgevoerd en beschreven in dezelfde kleuren: *drie rotsachtige heuvels van zilver op een groen veld*.

Op 28 februari 1815 diende de burgemeester van Alphen en Riel bij de gouverneur der provincie een schetstekening in en lichtte toe dat volgens hem de bergtoppen weliswaar betrekking hadden op de 'alphen of gebergten die Italië van Frankrijk scheiden', maar ook Alphen was aan de west- en oostzijde met 'hoge bergen en zandduinen' omringd (!), 'waardoor ongetwijfeld de drie duinen of bergen aan het dorp voor wapen zijn gegeven.' Van het dorp Riel was de burgemeester geen wapen bekend. Hij verzuumde de kleuren aan te geven.

Het bij diploma van 16 juli 1817 bevestigde wapen werd volgens het afschrift in het kladregister van de Hoge Raad van Adel beschreven als volgt: *'van lazuur, beladen met drie rotzen van goud, staande twee en een. Het schild gedekt met eene kroon van goud en vijf fleurons van hetzelfde.'* Het wapen werd uitgevoerd in de rijkskleuren en de omschreven kroon was fout.

Op 24 november 1948 meldde het gemeentebestuur aan de Hoge Raad van Adel, dat het oorspronkelijke diploma in de bevrijdingsdagen (1944) in het ongerede was geraakt. Het op 10 januari 1949 afgegeven 'authentieke' afschrift beschrijft het wapen als volgt: *'Van lazuur, beladen met drie gouden bergen, geplaatst 2 en 1. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee paarden.'* Dit 'afschrift' week in details af van het in 1817 verleende, zowel wat de bewoordingen als de bijbehorende tekening betreft. De kroon was voortaan van drie bladeren en twee parels in plaats van vijf bladeren.

De Noordbrabantse Commissie stelde in haar rapport van november 1993 voor de 18de-eeuwse (of vroegere) wapenkleuren, zoals die o.m. door Van Goor en Van Altena werden aangegeven, te herstellen. De kroon kon, overeenkomstig het schependomszegel, van drie bladeren en twee parels blijven. De nieuwe wapenomschrijving zou kunnen zijn: *in sinopel drie bergen van zilver. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.*

CHAAM

Ondanks de afhankelijkheid van Alphen had het dorp Chaam in de 18de eeuw reeds een eigen (dorps)zegel met daarop een wapen. Het wapen is afgebeeld in het reeds genoemde standaardwerk van Van Goor (1744) en kan worden omschreven als: in goud drie kammen van sabel. Op het sinds 1758 bekende zegel draagt het wapen als schilddekking een kroon van elf parels, waarvan drie verhoogd, en als schildhouders twee vogels, staande op een grond. Waarschijnlijk werd het zegel door de administratie gebruikt ter bezegeling van de afzonderlijke dorpszaken van Chaam. Het dorp behoorde immers tot de schepenbank van Alphen, waarin het met drie schepenen zitting had. Maas van Altena tekende en omschreef ca. 1790 het wapen van Chaam als *3 kammen van zabel op een goud veld*.

De burgemeester schreef op 10 maart 1815 aan de gouverneur der provincie een brief van praktisch gelijke woorden als die van zijn collega van Alphen. Ook hij verzuumde de historische kleuren aan te geven. Het wapen, bevestigd bij diploma van 16 juli 1817, werd daarin beschreven als *'Zijnde van Lazuur, beladen met drie Kammen van goud, staande twee en een.- Het schild vastgehouden ter wederzijde door een vogel van goud, en gedekt met eene Kroon van hetzelfde en elf peerlen van zilver.'* Het ensemble rustte op een grond. De kleuren werden ook hier de rijkskleuren.

De Noordbrabantse Commissie stelde in haar rapport van mei 1996 voor de historische

kleuren, zoals vermeld door o.m. Van Goor en Van Altena, te herstellen. De nieuwe omschrijving zou dan kunnen worden: *in goud drie kammen van sabel. Het schild gedekt met een gouden kroon van elf parels, waarvan drie verhoogd en gehouden door twee vogels van natuurlijke kleur.*

De commissie opperde in haar meergenoemde rapport de mogelijkheid de vogels te interpreteren als kraanvogels of reigers. Eerder (1965) werden zij foutief geïnterpreteerd als arenden.

Na raadpleging van een bioloog is de commissie gesterkt in haar vermoeden dat het hier kraanvogels betreft, meer speciaal de juffer-kraanvogel.

DE VLAGGEN

Het ontstaan van vlaggen blijkt veel vroeger te liggen dan dat van wapens. Naast de eigen ontwikkeling van vlaggen op zee, zien we een afwijkende ontwikkeling op het land. De banieren waren - evenals de wapens - bedoeld om de herkenbaarheid van legeronderdelen te vergroten. Elk legeronderdeel stond onder leiding van een banier-heer, later baanderheer of baron geheten, omdat hij een eigen vaan of banier voerde. Na het in gebruik raken van wapens (tweede kwart twaalfde eeuw) ging men voor sommige banieren de kleuren van de wapenschilden gebruiken, waarop wapenfiguren konden worden afgebeeld. In onze provincie kennen we wapenbanieren van de heren van Bergen op Zoom, Boxtel, Breda, Cranendonk, Cuijk, Heusden, Megen en Ravenstein, maar ook de heren van Sint-Michielsgestel (Van Horne-Perwijs) en Helmond (Van Berlaer) gebruikten dergelijke dundoeken.

Naast vorsten en lagere heren gingen in de dertiende eeuw en later ook steden een banier of vlag voeren. De oudst bekende zijn die van vroegere havensteden, die meestal belangrijke handelssteden waren. Deze steden voerden eigen kleuren en tekens. De banier van de heren van Gistelle op het stadszegel van Axel (1244/5) of de Cuijkse banier op het begin 14de-eeuwse zegel van de stad Grave waren niet alleen bedoeld als herkenningsteken, maar eveneens om aan te geven dat deze steden onder de bescherming van die heren stonden.

Toen dit type vlag in de loop van de 15de eeuw minder ging aanspreken en ontwikkelingen op militair terrein nieuwe eisen stelden, kwam het in de mode om op legervaandels, gebouwen enz. deviezen of emblemen te plaatsen, als teken van heerschappij, eigendom e.d. Het meest bekende voorbeeld hiervan is wel het Bourgondische (takken)kruis, in onze contreien oorspronkelijk het symbool van het gelijknamige hertogelijke huis. Het symbool bleef ook na het uitsterven van het geslacht in 1482 voortbestaan, zelfs tot in de 18de eeuw (denk aan de gildevaandels). Dit takkenkruis werd tevens het algemene kenteken voor schepen uit de gebieden van het Bourgondische Huis, i.c. de Nederlanden, Spanje, enz. Een stad als Breda kende in de Middeleeuwen een eigen legervaandel: rood met daarop de drie witte schuinkruisjes. Tijdens de opstand (1568-1648) werden daaraan drie banen in de kleuren van de Prins van Oranje toegevoegd. In die tijd kwam tegenover vaandels en vlaggen met het takkenkruis genoemde Prinselijke driekleur te staan. Deze werd al snel een algemeen teken van de opstand, niet alleen op legervaandels maar ook op scheepsvlaggen. Vanaf ca. 1630 werd oranje steeds meer door rood vervangen. Vanaf 1796 is het rood, wit en blauw als nationale driekleur aan te merken. Eerst vanaf ca. 1780 werd het gebruik van nationale vlaggen meer en meer algemeen.

Min of meer historische stadsvlaggen komen in Noord-Brabant voor te Bergen op Zoom, Breda, Eindhoven, Grave, 's-Hertogenbosch en Ravenstein. Uitgezonderd Grave, dat in feite de Cuijkse banier gebruikt(e), betreft het hier op een enkele uitzondering na steeds banenvlaggen met het volledige stadswapen.

Bij de viering van het 750-jarige bestaan van de stad 's-Hertogenbosch in 1935 wist de toenmalige Rijksarchivaris in de provincie, mr J.P.W.A. Smit onder meer te bereiken dat banieren van alle gemeenten in de provincie werden gemaakt en gebruikt. Het basisprincipe van elke banier was gelijk: een vierkante Brabantse blokkenvlag (vier bij vier blokken) met in de broektop (= vierkant bovenzijde vlag aan stokzijde) de voorstelling van het gemeentewapen, naar de tekenwijze van Smit. Na genoemde viering werden deze banieren bij schrijven van 9 september 1935 aan de respectievelijke gemeentebesturen aangeboden. Vele daarvan hebben deze lange tijd als 'gemeentevlag' gebruikt, sommige zelfs bij raadsbesluit.

Alhoewel Eindhoven al in 1927 een gemeentevlag instelde, duurde het voor de rest van

de provincie nog tot na de Tweede Wereldoorlog voordat het gebruik van provincie- en gemeentevlaggen meer algemeen werd. De eerste gemeenten in deze provincie, die een vlag instelden waren toen Nieuw-Ginneken (1949) en Geertruidenberg (1952). De gemeentevlaggen in onze provincie werden in die tijd veelal ontworpen door de Hoge Raad van Adel. Aanvankelijk paste dit college in zijn vlagontwerpen alleen maar banen toe, omdat het de vlaggen van de Hollandse steden uit het verleden (die in hoofdzaak uit drie of meer banen bestonden) als voorbeeld nam. Daarnaast was er in genoemde Raad een nauwelijks onderdrukte tegenzin ten opzichte van gemeente-, ja zelfs van provincievlaggen. Bij toename van het aantal vlaggen moest men wel naar andere mogelijkheden zoeken (het aantal kleuren en banencombinaties is immers beperkt). Die werd gevonden in een relatie met de wapentekens, een relatie die qua kleuren al lang bestond (veel blauw-gele vlaggen). Op (een van) de banen werd een (van de) teken(s) uit het wapen geplaatst, al dan niet in een nader gestileerde vorm. Later heeft ook de Stichting voor Banistiek en Heraldiek te Muiderberg zich op dit terrein bewogen, door elke gelegenheid aan te grijpen om gemeenten zonder vlag te benaderen en aan te bieden terzake te willen adviseren. Het is jammer dat de kennis van die Stichting op het terrein van de Noordbrabantse geschiedenis onvolledig was. Met ingang van 1987 is in onze provincie de toen opgerichte Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde op dit terrein actief.

Thans wordt een vlag doorgaans gezien als een symbool dat staat voor de gehele bevolking, een wapen als kenteken van het bestuur. Men denke hier als voorbeeld aan het Rijkswapen, alleen in gebruik bij de Rijksoverheid, en de nationale driekleur, die daarnaast door alle inwoners wordt gebruikt.

Het instellen van gemeentevlaggen gebeurt bij besluit van de gemeenteraad. Men kan de Hoge Raad van Adel om advies vragen, hetgeen echter niet verplicht is. Het is gebruikelijk dat van het raadsbesluit een afdruk met tekening aan die Raad wordt toegezonden.

De dorpsvlaggen

De vlaggen, zoals die door de voormalige gemeenten in dit gebied gevoerd werden, weerspiegelen in grote lijnen bovengeschetste gang van zaken.

Evenals wapens kunnen ook vlaggen de gemeenschapszin in de onderdelen van de gemeente versterken en door het onderstrepen van het eigene bijdragen aan het karakter van het geheel. Kleuren van en symbolen op vlagontwerpen worden ontleend aan de voorgestelde dorpswapens. Bij de toepassing kan het aantal symbolen worden gereduceerd om tot een eenvoudige, goed herkenbare vlag te komen.

ALPHEN

In 1965 werd aan het college van Burgemeester en wethouders advies inzake de vlag uitgebracht door de Stichting voor Banistiek en Heraldiek te Muiderberg. Het voorstel sloot aan bij die voor de gemeentevlaggen van Chaam en van Baarle-Nassau, die respectievelijk op 25 juni en 20 augustus 1965 werden ingesteld. Ook de heer W.A. van Ham te Oosterhout correspondeerde toentertijd met de streekarchivaris over dit onderwerp. Uit deze correspondentie blijkt dat het moeilijk was beider standpunten op een lijn te krijgen. Mogelijk was dat de reden waarom voor Alphen niet tot instelling van een vlag werd besloten.

Het besluit van Burgemeester en wethouders van 15 november 1988 waarbij een vlag werd ingesteld, lijkt dan ook uit de lucht te vallen. De vlag was een ontwerp van Derkwillem Visser van het Vlaggendocumentatiecentrum Nederland te Amsterdam. Over diens voorstel is in het gemeentelijk dossier evenwel niets aangetroffen. Het besluit omvat een tekening, voorzien van de instellingsdatum en handtekeningen. De omschrijving van de vlag kan luiden: *vier even lange banen, blauw-geel-blauw-geel; over de scheiding van de banen drie gelijkzijdige driehoeken, elk met zijden ter lengte van eenderde van de vlaghoogte, twee boven en een onder, op de scheiding van de banen, van het een in het ander.* De twee kleuren waren die van het gemeentewapen en symboliseerden de twee kerkdorpen.

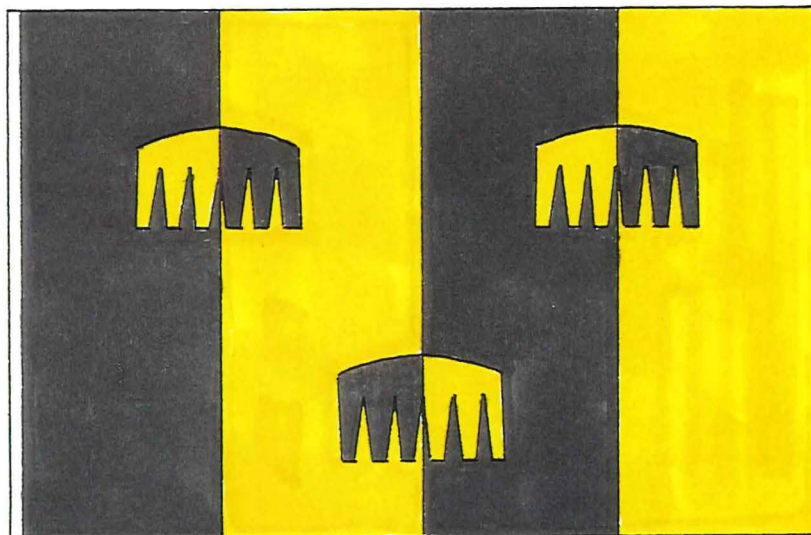
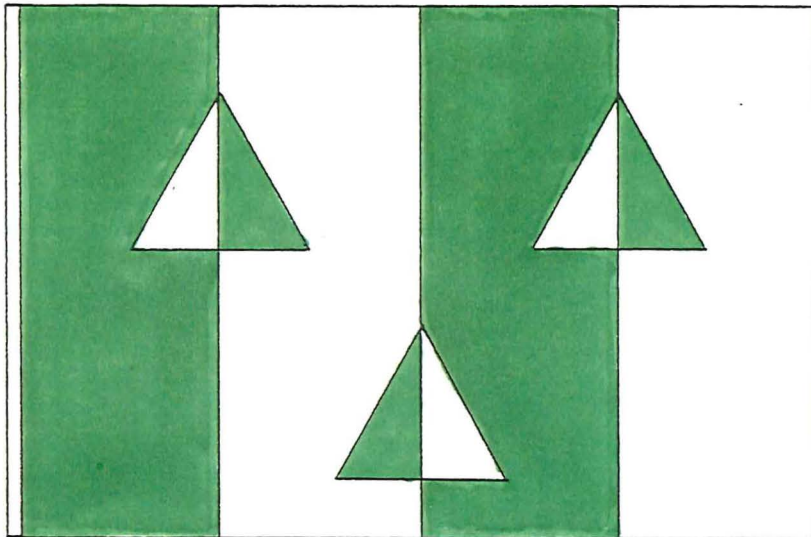
CHAAM

De Stichting voor Banistiek en Heraldiek te Muiderberg adviseerde het college van Burgemeester en wethouders op 31 mei 1965 om een vlag in te stellen, die bij het bekende wielerevenement 'de 8 van Chaam' kon worden gebruikt. Aangeboden werd een voorstel te doen, wat volgde op 25 juni 1965 en dat resulteerde in de hierna ingestelde vlag.

De gemeenteraad stelde op 11 oktober 1965 als vlag in: *geel, met 3 zwarte tot op 2/7 van de totale vlaglengte aan de broekzijde verkorte, evenhoge banen, elk 1/7 van de totale vlaghoogte, en aan de broek een blauwe broekingsbalk ter lengte van 2/5 van de vlaglengte, gebroken door de zwarte banen, met in de broektop een gele kam.* De kleuren en emblemen waren ontleend aan het gemeentewapen, terwijl de historische kleuren geel en zwart aan de broekzijde werden toegevoegd.

ALPHEN-CHAAM

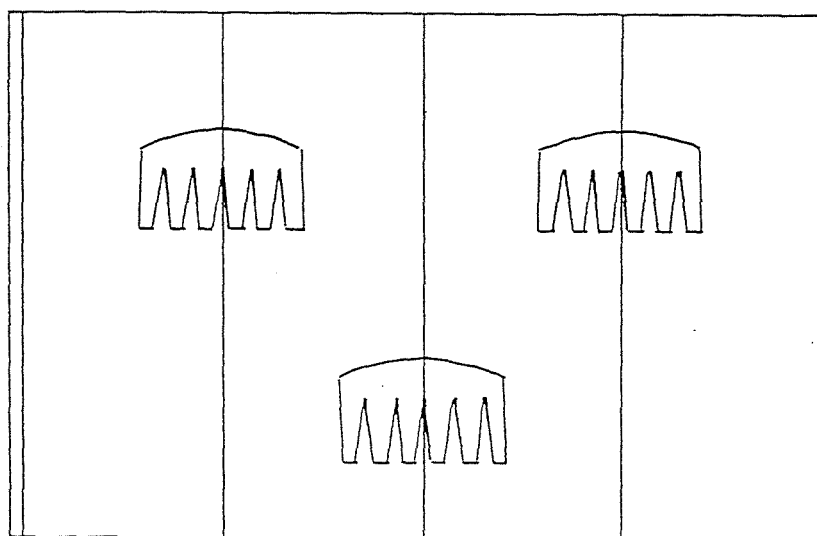
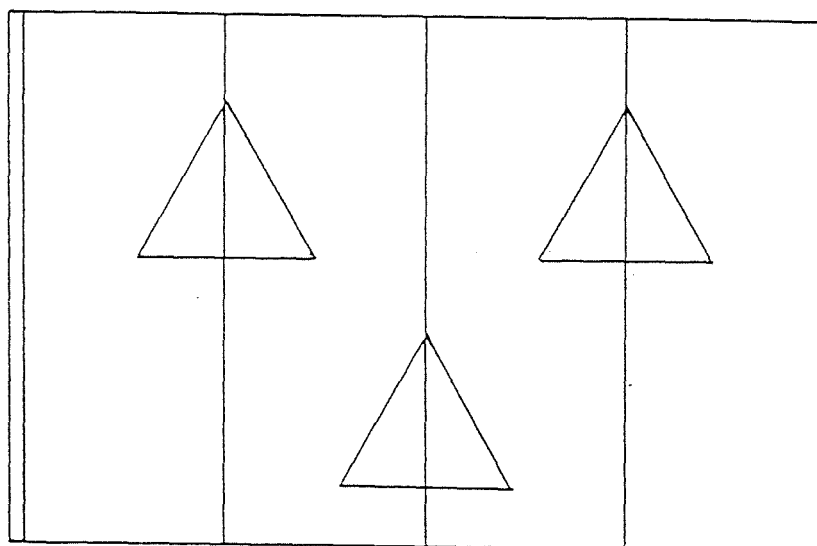
dorpsvlaggen

Ontwerp en copyright Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde
april 1997

ALPHEN-CHAAM

dorpsvlaggen

VOORSTELLEN

Voorstel voor een wapen

Op basis van de gemeentenaam Alphen-Chaam en van de voorhanden zijnde kentekens en historische kleuren is een fraai en historisch verantwoord wapen te ontwerpen, passend bij de nieuwe gemeente.

De nieuwe gemeente mag niet alleen gebruik maken van de voorhanden zijnde kentekens in de wapens, maar ook van de schildhouders van de voormalige gemeente Chaam en van de hoogste rangkroon die bij een van de voormalige gemeenten aanwezig is, in dit geval de kroon op het wapen van diezelfde gemeente.

Voor het nieuwe wapen stelt de commissie de historische kleuren van Alphen voor: groen en zilver. Het wapenschild ware te beladen met drie symbolen, zoals bij de voormalige gemeenten Alphen en Riel en Chaam. Gezien de naam van de gemeente worden dat twee alpen en één kam. Het schild wordt gehouden door twee kraanvogels en gedekt door de parelkroon, alles ontleend aan het wapen van de voormalige gemeente Chaam.

Met dit voorstel wordt aan de symboliek van beide voormalige gemeenten recht gedaan. De kleur groen en de kraanvogels staan voor de groene gemeente Alphen-Chaam, die haar naam ook nog vertaald ziet in de kentekens van het nieuwe wapen. De vogels sluiten ook mooi aan bij de vogelweidegebieden in de gemeente.

De omschrijving wordt zodoende: *in sinopel twee alpen en een kam, geplaatst twee en een, alles van zilver. Het schild gedekt met een gouden kroon van elf parels waarvan drie verhoogd en gehouden van twee kraanvogels van zilver.*

Voorstel voor een vlag

De vlag dient in nauwe relatie tot het wapen te staan en ontleent daaraan zijn kleuren. De commissie stelt voor als basis de vlag van de voormalige gemeente Alphen te nemen en uit te voeren in de nieuwe wapenkleuren groen en wit. De vier verticale banen van de vlag staan voor de vier kernen Alphen, Chaam, Galder en Strijbeek die zijn samengevoegd tot één gemeente. De twee alpen en de kam zijn als symbolen uit het wapen overgenomen en hun plaatsing op de grenzen van de banen duiden op het grensoverschrijdende karakter van de nieuwe gemeente.

De omschrijving wordt: *vier even lange banen van groen en wit en over de scheiding van de banen boven twee gelijkzijdige driehoeken met zijden ter lengte van eenderde van de vlaghoogte, beneden een kam met een hoogte van eenvijfde van de vlaghoogte, van het een in het ander.*

Voorstellen voor dorpswapens en -vlaggen

Wapens

Bij besluit van 10 december 1996 heeft de raad van de voormalige gemeente Nieuw-Ginneken dorpswapens ingesteld voor onder meer Galder en Strijbeek.

Het dorpswapen van Galder wordt omschreven als: *gedeeld; I in hermelijn een schuinkruis van keel; II doorsneden; a in zilver een St.Jacobsschelp van keel; b in keel drie andrieskruisen van zilver.*

Dat van Strijbeek als: *in sinopel een aanzierende hertenkop van zilver, met tussen het gewei een Latijns kruis van goud; een schildhoofd van keel, waarin drie naast elkaar geplaatste andrieskruisen van zilver.*

In beide omschrijvingen is de door de Noordbrabantse Commissie gegeven term 'schuinkruisjes' om onbekende redenen foutief vervangen door 'andrieskruisen'.

Als dorpswapen voor Alphen stelt de commissie voor: *in sinopel drie bergen van zilver.*

Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.

Als dorpswapen voor **Chaam**: *in goud drie kammen van sabel. Het schild gedekt met een gouden kroon van elf parels, waarvan drie verhoogd en gehouden door twee kraanvogels van goud.* Ter onderscheiding van het gemeentewapen zijn de kraanvogels anders van kleur, terwijl ook de ondergrond waarop het ensemble is geplaatst afwijkt.

Daar het bij beide wapens historische kronen betreft, mogen de dorpen die blijven gebruiken.

Het ware correct dat de gemeenteraad bij de instelling van de dorpswapens en -vlaggen voor Alphen en Chaam, de dorpswapens van Galder en Strijbeek bevestigt.

Vlaggen

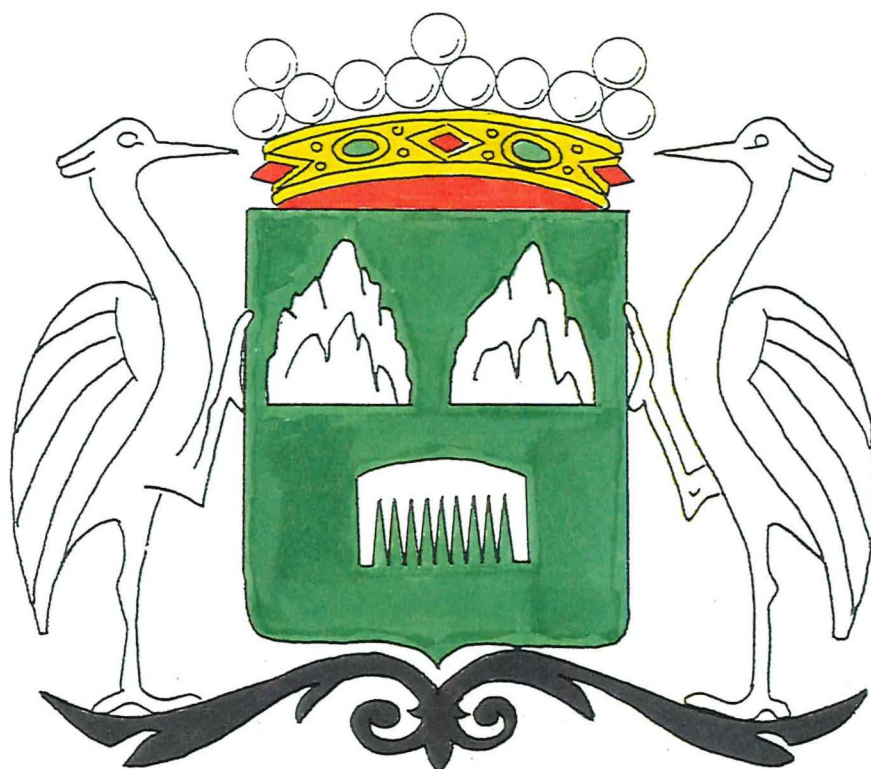
De commissie stelt voor in de dorpsvlaggen de historische kleuren overeenkomstig het wapen te herstellen.

De dorpsvlag voor **Alphen** wordt dan: *vier even lange banen van groen en wit en over de scheiding van de banen drie gelijkzijdige driehoeken, elk met zijden ter lengte van eenderde van de vlaghoogte, twee boven en een onder, op de scheiding van de banen, van het een in het ander.*

De dorpsvlag voor **Chaam**: *vier even lange banen van zwart en geel en over de scheiding van de banen drie kammen ter hoogte van eenvijfde van de vlaghoogte, op de scheiding van de banen, van het een in het ander.*

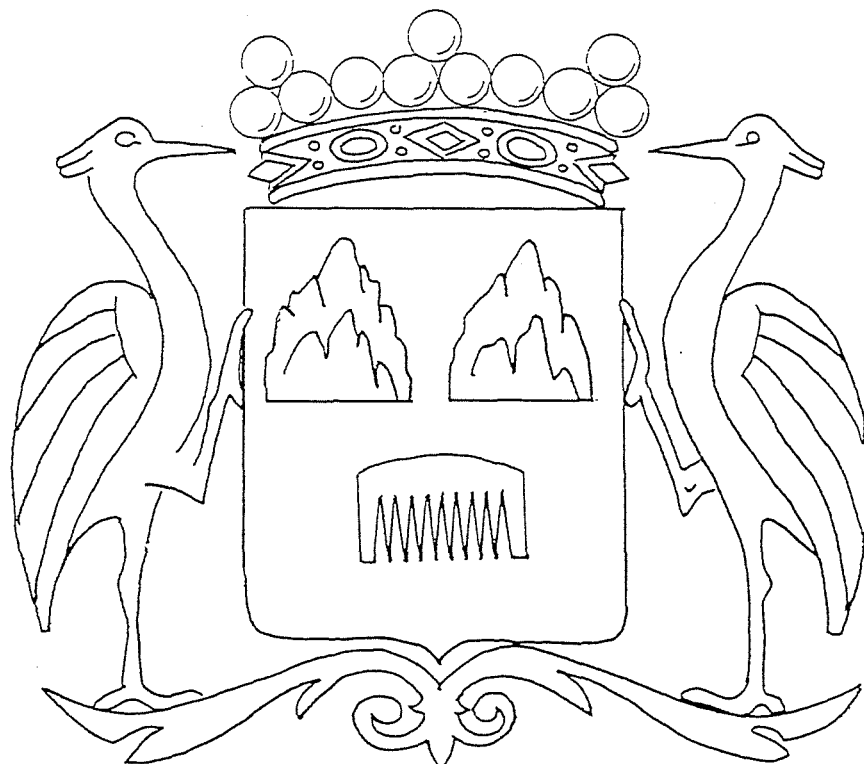
ALPHEN-CHAAM

gemeentewapen

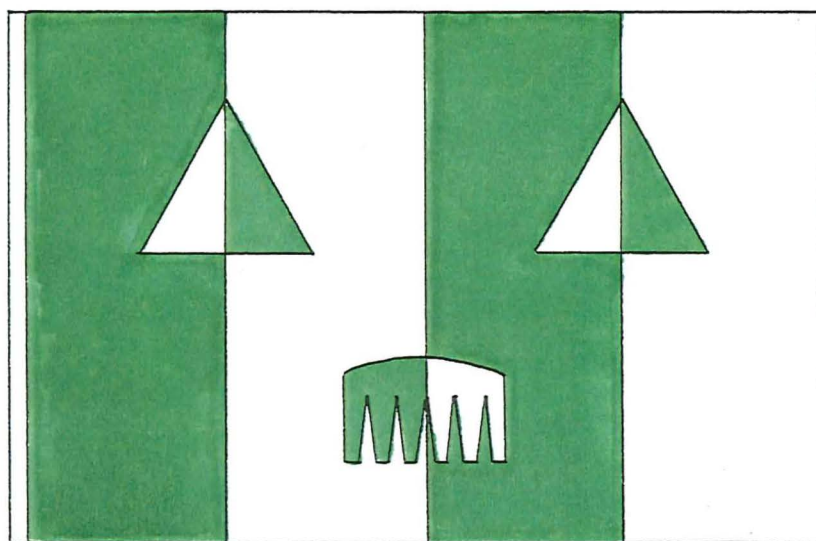
ALPHEN-CHAAM

gemeentewapen

ALPHEN-CHAAM

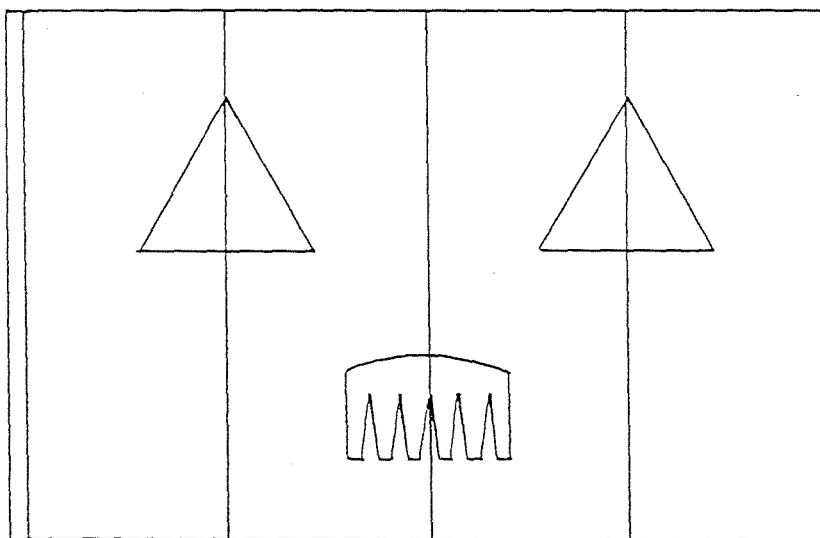
gemeentevlag

Ontwerp en copyright Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde
april 1997

ALPHEN-CHAAM

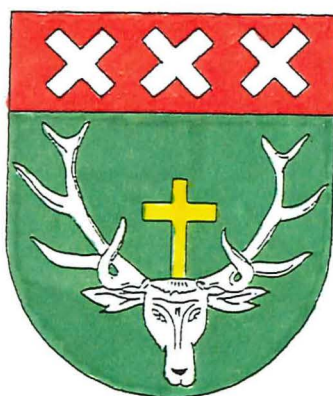
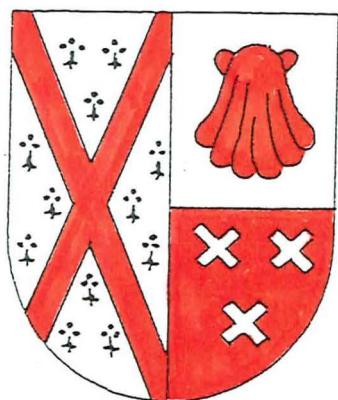
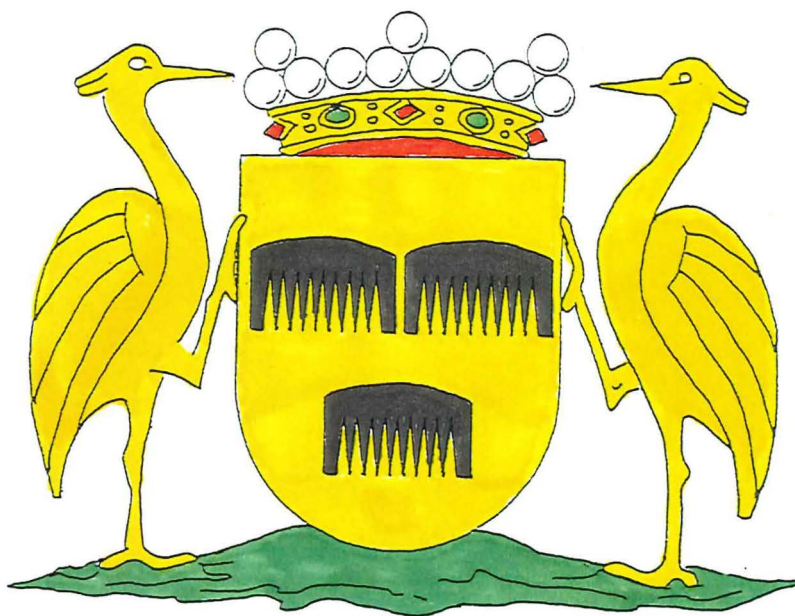
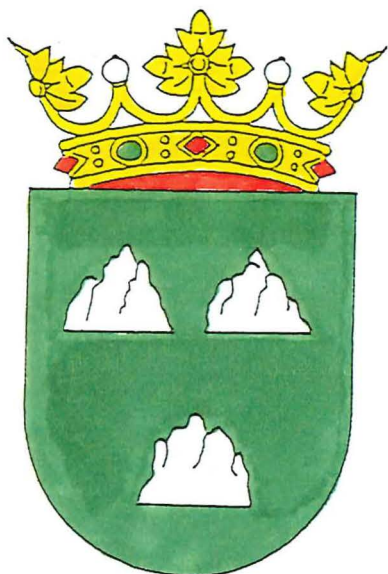
gemeentevlag

Ontwerp en copyright Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde
april 1997

ALPHEN-CHAAM

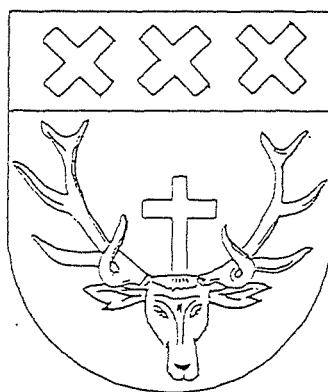
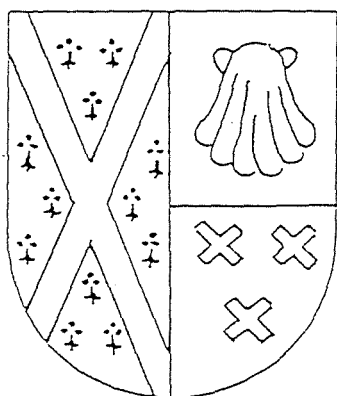
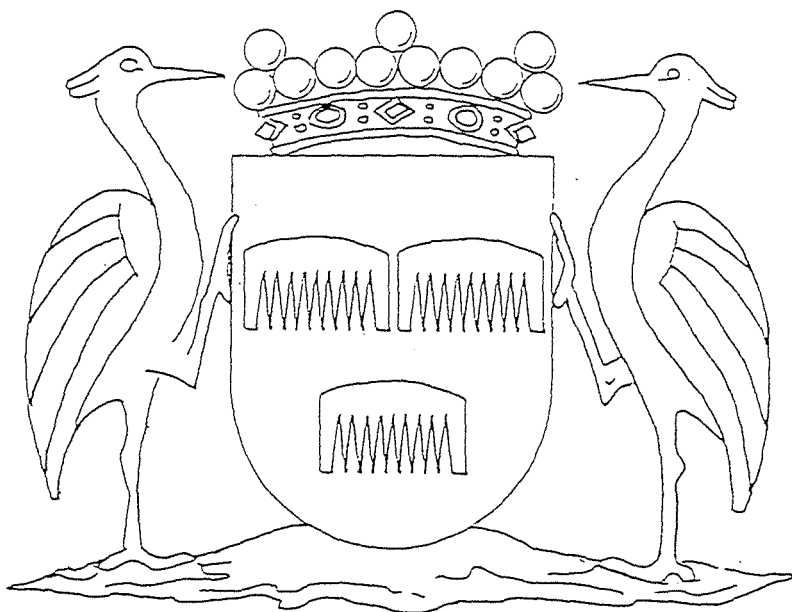
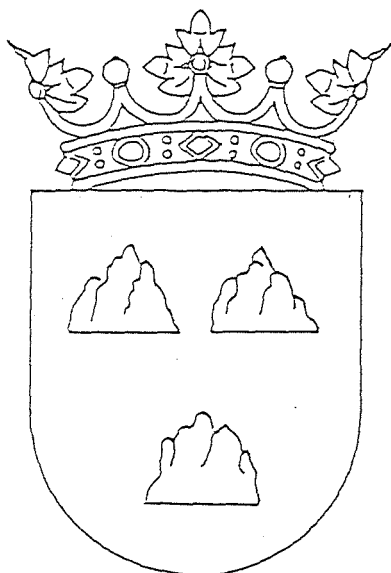
dorpswapens

Ontwerp en copyright Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde
april 1997

ALPHEN-CHAAM

dorpswapens

Ontwerp en copyright Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde
april 1997

Raad Alphen-Chaam buigt zich over gemeentewapen

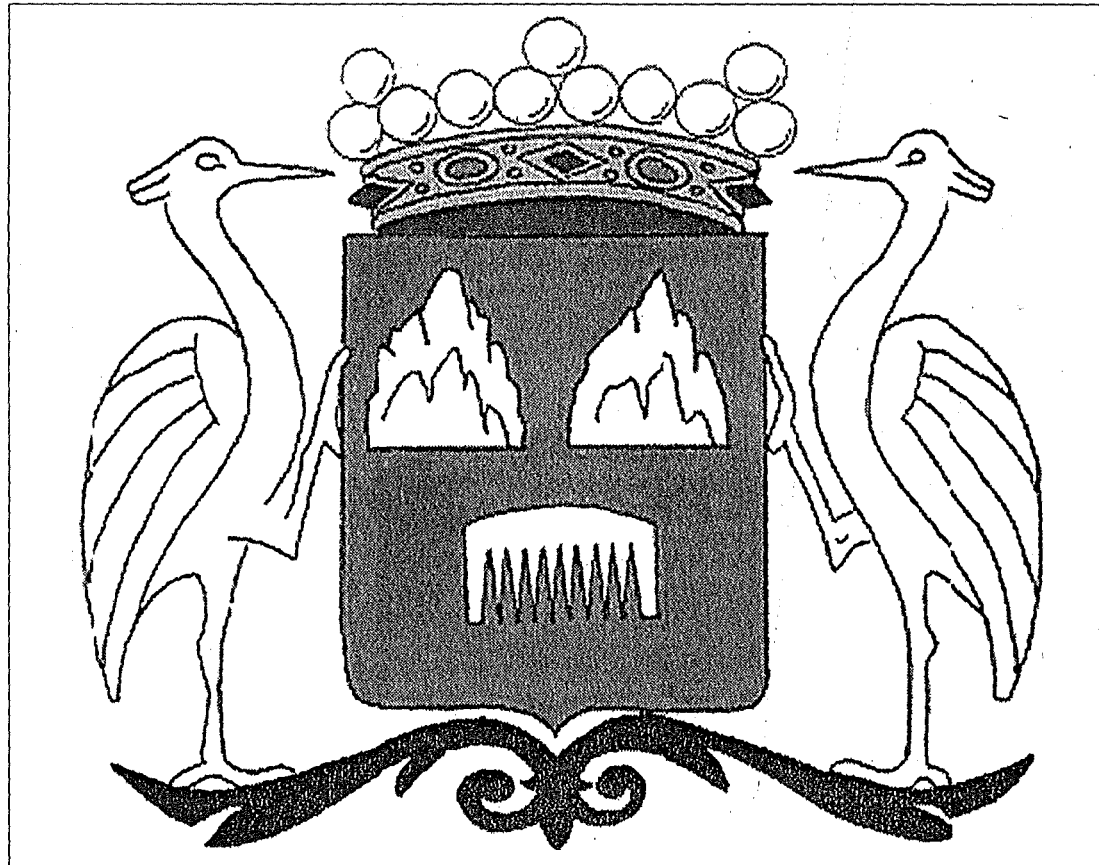
Van onze verslaggever

Alphen-Chaam - 't Heeft even geduurd, maar ze zijn er nu toch uit in Alphen-Chaam. Komende donderdag, bijna tien maanden na het ontstaan van de nieuwe gemeente, krijgt de gemeenteraad te beslissen over een heleboel vlagvertoon. Ter goedkeuring liggen voor de ontwerpen voor één gemeentewapen, vier dorpswapens, één gemeentevlag en twee dorpsvlaggen.

De lange voorbereidingstijd laat zich in elk geval niet verklaren door de ontwerpen die er nu liggen. Want die zijn wel heel nadrukkelijk gebaseerd op de oude wapens van de voormalige gemeenten Alphen en Riel en Chaam.

Bovendien had de voormalige gemeente Nieuw-Ginneken al enig voorwerk gedaan door in zijn nagedagen dorpswapens te laten aannemen voor Galder en Strijbeek. In het voorstel aan de gemeenteraad wordt enigszins uitgelegd waarom het allemaal zo lang heeft geduurd. Op verzoek van de raadscommissie Algemeen Bestuurlijke Zaken werd aan het oorspronkelijk ontwerp, gemaakt door de Noord-Brabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde, voor het gemeentewapen de Sint Jacobsschelp toegevoegd, als herkenbaar element van de kern Strijbeek.

De Hoge Raad van Adel, die daar

• *Het voorgestelde gemeentewapen van Alphen-Chaam.*

over gaat, stufte de schelpen vervolgens weer uit het ontwerp. Diezelfde Raad keurde ook de kuiven af van de kraanvogels die het schild van het nieuwe gemeentewapen flankeren. Want, aldus de Raad, die kuiven duiden op een vogelsoort die in Neder-

land niet voorkomt. Dat bezwaar hebben ze in Alphen-Chaam gepareerd, niet door aanpassing van het ontwerp, maar door aanpassing van de bij het wapen behorende omschrijving. Er is namelijk teruggevallen op de omschrijving die behoorde bij het

wapen van de voormalige gemeente Chaam.

Aan dat wapen zijn de kraanvogels ook ontleend.

De aanloop voor het vlagvertoon heeft nog eens extra lang geduurd omdat bij de Hoge Raad van Adel het eerste setje ontwer-

pen, toegezonden vanuit Alphen, kwijt gesukkeld was. Daarom is de goedkeuring nu gehecht aan een vervangend setje.

Maar goed, het nieuwe gemeentewapen dus. Een groen schild wordt gesierd met twee van de drie 'bergen' uit het oude gemeentewapen van Alphen en Riel en een van de drie kammen uit het oude gemeentewapen van Chaam.

Het schild wordt geflankeerd door de twee kraanvogels met kuif uit het oude wapen van Chaam en is getooid met de kroon die eveneens ontleend is aan dat Chaamse wapen.

Galder en Strijbeek hadden dus al een dorpswapen, als de gemeenteraad daar donderdag mee instemt krijgen Alphen en Chaam er ook een. Die dorpswapens zijn identiek aan de oude gemeentewapens van de vroegere gemeenten Chaam en Alphen en Riel.

En passant is ook een ontwerp gemaakt voor een nieuwe gemeentevlag. Tegen een achtergrond van groen en wit staan nu in zeer gestyleerde vorm de twee bergen en de ene kam van het gemeentewapen. Om het allemaal nog mooier te maken krijgen Chaam en Alphen ook hun eigen dorpsvlag.

Het zal niemand verbazen noch verrassen dat die vrijwel identiek zijn aan de gemeentevlag, zij het dat de geel-zwarte dorpsvlag van Chaam drie kammen telt en de geel-zwarte van Alphen drie... Juist!

STEM 23-9-'97
Raad 25-9-'97

Daag

gemeente Alphen - Chaam

AC

Aan de Hoge Raad van Adel
postbus 30426
2500 GK DEN HAAG

HOGHE RAAD VAN ADEL
Ingek. 14 JULI 1997
37/177-25

bijlagen -div-
uw schrijven van -
kenmerk -
nummer Stb/ AM
onderwerp advies terzake nieuw gemeentewapen

Alphen N.B., 8 juli 1997

VERZONDEN - 9 JULI 1997

mevrouw, mijnheer,

Per 1 januari 1997 is de nieuwe gemeente Alphen-Chaam gevormd, ontstaan uit de voormalige gemeente Chaam, de kern Alphen van de voormalige gemeente Alphen en Riel, alsmede kleinere delen van de voormalige gemeente Nieuw-Ginneken.

Wij hebben de Noordbrabantse commissie voor wapen- en vlaggenkunde verzocht voor onze gemeente een nieuw gemeentewapen en een nieuwe gemeentevlag te ontwerpen. Alvorens dit ontwerp aan de gemeenteraad voor te leggen willen wij u verzoeken ons terzake van advies te dienen. Het ontwerp, alsmede de toelichting daarop treft u als bijlage aan.

Ten aanzien van het ontwerp heeft de commissie Algemene Beleidszaken nog een enkele opmerking gemaakt, welke wij u eveneens ter advisering voor willen leggen: Teneinde recht te doen aan de aanwezigheid van Galder/Strijbeek (voormalig Nieuw-Ginneken) zag deze raadscommissie gaarne één of meer schelpen (zie dorpswapen Galder) verwerkt in de basis waarop het schild geplaatst is (zie dorpswapen Chaam).

Uw advies zien wij met belangstelling tegemoet.

Hoogachtend,

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN ALPHEN-CHAAM,

,loco-burgemeester

E.J.M. De Jong-Stabel

,secretaris

A.J.M. Wouters

bezoekadres: Willibrordplein 1 - ALPHEN NB
voor sector Inwonerszaken: Raadhuisplein 1 - CHAAM
telefoon 013-5086666 - telefax 013-5086654
correspondentie-adres: postbus 3 - 5130 AA ALPHEN NB

VOORSTEL AAN DE RAAD

vergaderdatum: 23 oktober 1997
 voorstelnummer: 6-10-97

onderwerp: Voorstel tot vaststelling van een gemeentewapen en een gemeentevlag voor de gemeente Alphen-Chaam, tot vaststelling van de dorpswapens van Alphen, van Chaam, van Galder en van Strijbeek en tot vaststelling van de dorpsvlaggen van Alphen en van Chaam.

datum voorstel: 15 oktober 1997.

Inleiding

Sedert de vorming van onze gemeente per 1 januari 1997 hebben wij niet de beschikking over een gemeentewapen en een gemeentevlag. Met name het gemeentewapen is van belang om over te kunnen gaan tot de aanschaf van een ambtsketen voor de burgemeester en om mogelijk als basis te dienen voor een gemeente-logo.

Inhoudelijk

Op ons verzoek is door de Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde een nieuw gemeentewapen en een nieuwe gemeentevlag ontworpen, welk ontwerp vergezeld is van een uitgebreid advies, daarbij uiteraard gebruik makend van de bestaande wapens en vlaggen.

Op 1 juli jl. is het advies met de ontwerpen in de commissie Algemene Beleidszaken besproken. Deze commissie ABZ had wat moeite met het ontbreken van elementen vanuit Galder en Strijbeek in het ontwerp voor gemeentewapen en -vlag.

De door de commissie ABZ gedane suggesties zijn vervolgens voorgelegd aan genoemde provinciale commissie, wiens positief advies van belang is bij de aanvraag van het wapen. Om die reden is alleen de suggestie vanuit de commissie Algemene Beleidszaken ten aanzien van het aanbrengen van enige schelpen in het veld onder het wapen voorgelegd aan de Hoge Raad van Adel.

Deze Raad kan zich echter in die suggestie niet vinden en heeft voorts moeite met de soort "kraanvogels" zoals die thans in het voorgestelde ontwerp voorkomen. Met name de kuif zou duiden op een vogel die niet in Nederland voorkomt.

Nader overleg met de provinciale commissie leert, dat door middel van aanpassing van de omschrijving toch vastgehouden kan worden aan de vogels zoals die voorkwamen in het wapen van de voormalige gemeente Chaam, waar ze uiteindelijk vandaan komen en ook als zodanig beschreven waren. Voorts kunnen onder het wapenschild enige elementen uit de dorpswapens van Galder en Strijbeek worden geplaatst.

Ten aanzien van het voorgelegde ontwerp van de vlag heeft de Hoge Raad van Adel geen opmerkingen, mede omdat hij alleen een taak heeft ten aanzien van gemeentewapens.

Mede naar aanleiding van suggesties van de commissie Algemene Beleidszaken is het oorspronkelijke vlagontwerp enigszins aangepast, zodat ook hier elementen van alle kernen vertegenwoordigd zijn.

Met betrekking tot de dorpswapens kan het volgende worden opgemerkt. Het voorgestelde dorpswapen voor

Alphen is het voormalige gemeentewapen van Alphen en Riel, evenwel uitgevoerd op een groen schild, de oorspronkelijke kleur van het wapen. Evenzo lag er ook een ontwerp in de oorspronkelijke kleur voor het dorpswapen van Chaam. De commissie ABZ gaf echter de voorkeur aan de kleuren, zoals die laatstelijk in gebruik waren. De dorpswapens van Galder en van Strijbeek, waren al in een eerder stadium door de Raad van de voormalige gemeente Nieuw-Ginneken als zodanig vastgesteld.

De voorgestelde dorpsvlaggen voor Alphen en voor Chaam, zijn conform de vlaggen van de voormalige gemeente Alphen en Riel en de voormalige gemeente Chaam.

Voorstel

Gezien het vorenstaande stellen wij u voor, de Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde gehoord hebbende, over te gaan tot

- a. vaststelling van het gemeentewapen;
 - b. vaststelling van de gemeentevlag;
 - c. vaststelling van de dorpswapens van Alphen, van Chaam, van Galder en van Strijbeek;
 - d. vaststelling van de dorpsvlaggen van Alphen en van Chaam,
- zoals die in het raadsbesluit nader zijn omschreven en overeenkomstig de bij dat besluit behorende modellen.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN ALPHEN - CHAAM,

drs. P.I.A.M. van Campenhout ,burgemeester

A.J.M. Wouters ,secretaris

Ook Jacobsschelp in gemeentewapen Puzzelen met wapen in Alphen-Chaam

Van een verslaggever

Alphen – In de gemeente Alphen-Chaam moet een raadslid ook een beetje kunnen puzzelen. Gisteravond tijdens de commissie Algemene Beleidszaken bogen de leden zich over een nieuw wapen en een nieuwe vlag voor de samengevoegde gemeente. Het wapen, zoals is voorgesteld door B en W is een combinatie van de oude wapens van Alphen (de kleur en twee alpen) en Chaam (de parelkroon, een kam en twee kraanvogels).

STEM 2-7-97

C. van der Wielen (Gemeenschapbelangen Alphen) omscheef het ontwerp als een 'wetenschappelijk verantwoord allegaartje'. De VVD, CDA en GBSV Chaam waren minder enthousiast. „Het ontwerp is gebaseerd op de wapens van Alphen en Chaam, maar ik mis de inbreng van Galder en Strijbeek,” verwoordde A. Mols (GBSV Chaam) de bedenkingen van deze drie fracties.

Volgens burgemeester P. van Campenhout had het college dezelfde kritiek, maar was het om esthetische en heraldieke redenen onmogelijk een symbool uit die kernen in het wapen op te nemen. De ontwerper zag daar

geen mogelijkheid toe en ook de Hoge Raad van de Adel zou een veto kunnen uitspreken.

G. van der Steen (CDA), mevrouw A. de Beer (VVD) en A. Mols legden zich daar niet bij neer, waarna zij op allerlei manieren probeerden de Jacobsschelp, het symbool van Galder, de hertenkop van Strijbeek of de Andrieskruizen van de Baronie van Breda in het ontwerp te verwerken.

De Beer bedacht dat de kraanvogels wellicht op een ondergrond met Jacobsschelpen zouden kunnen staan. Dit idee zal de burgemeester voorleggen aan de ontwerper van het wapen.

De gemeente krijgt ook een nieuwe vlag. Daarop zijn vier banen opgenomen die de kernen van de gemeente symboliseren. De vlag krijgt een groene achtergrond. Daarmee is een historische fout uit 1815 rechtgezet.

In die periode verzuimden de burgemeesters van Chaam en Alphen de kleuren van de wapens aan de gouverneur van de provincie kenbaar te maken, waarna voor blauw is gekozen. De nieuwe vlag krijgt op historisch juiste gronden de groene en witte kleur als ondergrond. Op de banen komen een alp en een kam.

De vier kernen houden hun eigen dorpswapens. Het wapen en de dorpsvlag van Alphen krijgt een groene achtergrond. Volgens Van der Wielen heeft de heemkunde daar vaker op aangedrongen. Het Chaamse dorpswapen blijft waarschijnlijk blauw.

Vlag gemeente Alphen-Chaam

Indien met het wapen ingestemd kan worden, lijkt me ook de vlag alleszins acceptabel.

30 juli 1997,

DE SECRETARIS,

Gaarne akkoord,
Den Haag, 4 aug. 1997,

J. de Heer

d.a. v. -

Akkoord

Oeijgeest Pausen 1957

van Breda

Accoord, 13-08-1997

J. de Heer

Accoord.

Rotterdam, 24/8/97 J. de Heer

Geen bewaars tips te worden.

Rotterdam, 1 september 1997

Tal...

Vlag gemeente Alphen-Chaam

Indien met het wapen ingestemd kan worden, lijkt me ook de
vlag alleszins acceptabel.

30 juli 1997,

DE SECRETARIS,

Gaarne akkoord,
Den Haag, 4 aug. 1997,

[Handwritten signature]

[Handwritten scribble]

Akkoord

Oefstudeer Pausus, 1957

[Handwritten scribble]

Accoord, Jozef 13-08-1997

[Handwritten signature]

Accoord.

Rotterdam, 24/8/97 *[Handwritten signature]*

Jan Loman teje te wroesel.

Rotterdam, 1 september 1957

[Handwritten signature]

De Raad van de gemeente Alphen - Chaam;

gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders d.d. 15 oktober 1997;

overwegende dat het wenselijk om over te gaan tot vaststelling van een wapen en een vlag voor de gehele gemeente, alsmede van wapens voor de dorpen Alphen, Chaam, Galder en Strijbeek en vlaggen voor de dorpen Alphen en Chaam;

gelet op het advies van de Provinciale Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde;

gelet op het prae-advies van de Hoge Raad van Adel;

b e s l u i t :

vast te stellen de hierna nader omschreven wapens en vlaggen, overeenkomstig de bij dit besluit behorende modellen:

a. het gemeentewapen:

"In sinopel twee alpen en een kam, geplaatst twee en één, alles van zilver. Het schild gedekt met een gouden kroon van acht parels waarop drie parels en gehouden door twee vogels van zilver zoals die voorkomen in het wapen van de voormalige gemeente Chaam, onder het schild twee kruisen en een schelp uitgevoerd in keel".

b. de gemeentevlag:

"Twee banen van gelijke lengte, groen en wit, met in de groene baan boven een gelijkzijdige driehoek, waarvan de lengte der zijden gelijk is aan $\frac{1}{3}$ van de hoogte van de vlag en onder een schelp waarvan de hoogte gelijk is aan $\frac{1}{5}$ van de hoogte van de kam, beide uitgevoerd in wit; in de witte baan boven een kam en onder een andrieskruis, beide uitgevoerd in groen en waarvan de hoogte gelijk is aan $\frac{1}{5}$ van de hoogte van de vlag".

c. de dorpswapens van Alphen, van Chaam, van Galder en van Strijbeek:

Alphen

"In sinopel drie bergen van zilver. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels".

Chaam:

"In lazuur drie kammen van goud, geplaatst twee en één, het schild gedekt met een gouden kroon van elf parels, waarvan drie verhoogd en gehouden door twee vogels in goud".

Galder:

"gedeeld; I in hermelijn een schuinkruis van keel; II doorsneden; a in zilver een St.Jacobs-schelp van keel; b in keel drie andrieskruisen van zilver".

Strijbeek

"In sinopel een aanzierende hertenkop van zilver, met tussen het gewei een Latijns kruis van goud; een hoofdschild van keel, waarin drie naast elkaar geplaatste andrieskruisen van zilver.

- d. de dorpsvlaggen van Alphen en van Chaam:

Alphen:

"Vier even lange banen van groen en wit en over de scheiding van de banen drie gelijkzijdige driehoeken, elk met zijden ter lengte van eenderde van de vlaghoogte, twee boven een onder, op de scheiding van de banen, van het een in het ander".

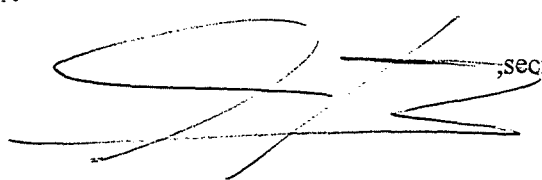
Chaam:

"Vier even lange banen van zwart en geel en over de scheiding van de banen drie kammen ter hoogte van eenvijfde van de vlaghoogte, op de scheiding van de banen, van het een in het ander".

Aldus besloten in de vergadering
van 23 oktober 1997.

DE RAAD VOORNOEMD,

, voorzitter

, secretaris

De raad van de gemeente Alphen-Chaam;

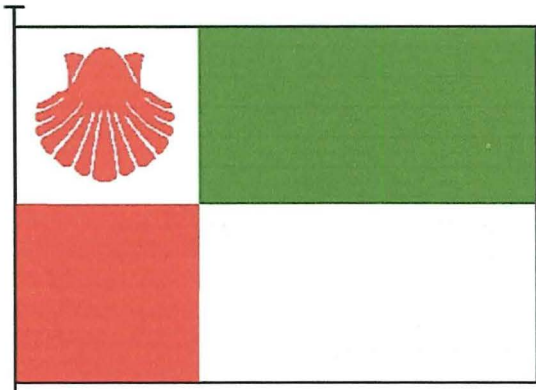
gelezen het voorstel van het College van Burgemeester en Wethouders d.d. 7 augustus 2012, afdeling Bestuurs en management Ondersteuning, nr. ;
overwegende dat het wenselijk is om over te gaan tot vaststelling van vlaggen voor de dorpen en gebiedsdelen Galder en Strijbeek;
gelet op het raadsbesluiten van 23 oktober 1997 en 29 januari 1998 alsmede het besluit van de gemeenteraad van Breda d.d. 22 december 2011;
gezien het advies van de Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde en de suggestie met betrekking tot de dorpswapens en dorpsvlaggen van Bavel AC en Ulvenhout AC bij brief van 12 april 2012;
B E S L U I T :

Vast te stellen de hierna omschreven dorpswapens en dorpsvlaggen:

1. de dorpsvlag van Galder

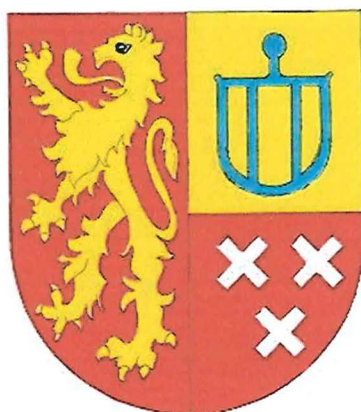
“over het midden van de scheiding van broeking en vlucht gevierendeeld van wit, groen, rood en wit; in het witte vlak aan de tophoek is een rode Sint-Jacobsschelp geplaatst”;
technische omschrijving:

De vlag is verdeeld door een horizontale en een verticale lijn die elkaar snijden op het punt dat op 1/3 van de eerste lijn ligt. De horizontale lijn verdeelt de hoogte van de vlag in twee gelijke banen, terwijl de verticale lijn de lengte van de vlag verdeelt in de verhouding 1:2. Hierdoor zijn er aan de zijde van de stok twee vierkante vakken, terwijl de rest van de vlag in twee banen uitwaait. In het eerste, witte vak boven aan de stok, is een rode schelp geplaatst, zoals die in het dorpswapen. De schelp dient de randen van het witte vlak niet te raken. Er dient daarom rondom een voldoende marge tussen de randen en de figuur te worden uitgespaard.

2. de dorpsvlag van Strijbeek

waarin een klimmende gouden leeuw. De rechterhelft is door een horizontale lijn opnieuw verdeeld. Boven een gouden vak, waarin een blauw rooster, het handvat naar boven. Beneden een rood vak, waarin drie zilveren schuinkruisen: boven twee, beneden één.

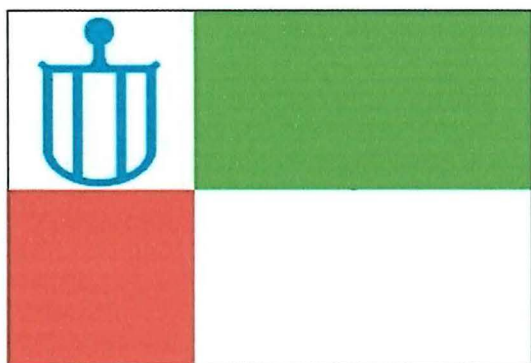
Ulvenhout

6. de dorpsvlag van Ulvenhout AC

"Een vlag, over het midden van de scheiding van broeking en vlucht gevierendeeld van wit, groen, rood en wit; met in het witte vlak aan de broektop een blauw rooster, de steel omhoog"

technische omschrijving:

De vlag is verdeeld door een horizontale en een verticale lijn die elkaar snijden op een punt dat op 1/3 van de eerste lijn ligt. De horizontale lijn verdeelt de hoogte van de vlag in twee gelijke banen, terwijl de verticale lijn de lengte van de vlag verdeelt in de verhouding 1:2. Hierdoor zijn er aan de zijde van de stok twee vierkante vakken, terwijl de rest van de vlag in twee banen uitwaait. In het eerste, witte vak boven aan de stok, is een blauw rooster geplaatst, zoals dat in het dorpswapen voorkomt. Het blauwe rooster is niet met zwarte lijnen geaccentueerd maar in wit uitgelijnd.

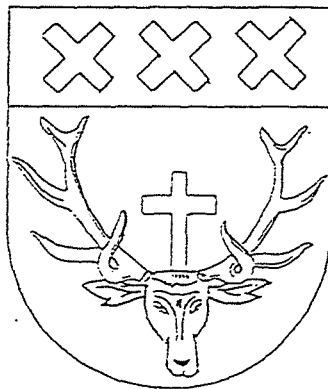
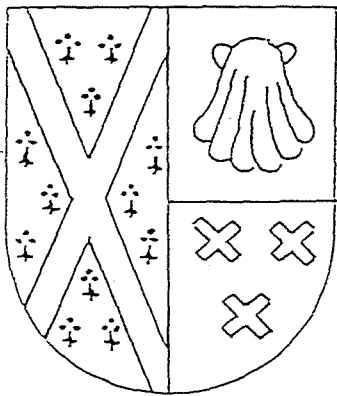
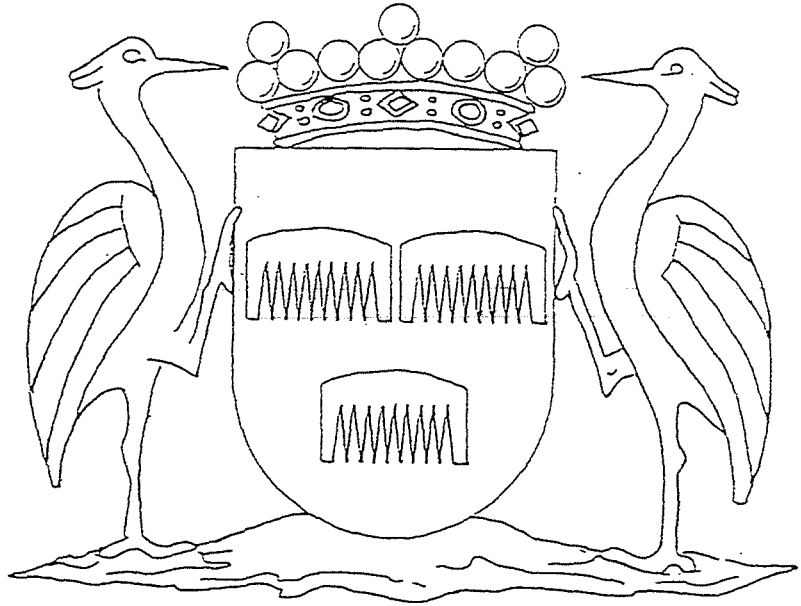
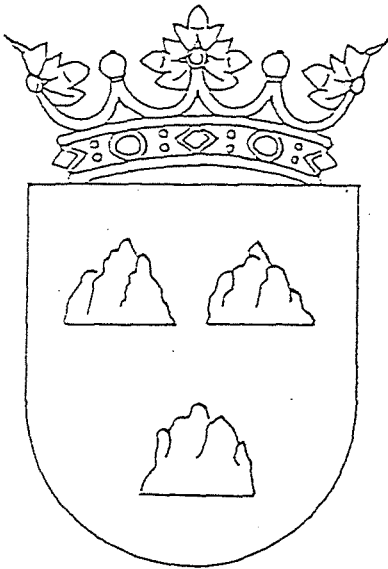
Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Alphen-Chaam op donderdag 6 september 2012

, voorzitter

, griffier

ALPHEN-CHAAM

dorpswapens

Ontwerp en copyright Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde
april 1997

gemeente Alphen - Chaam

AC

Aan Hare Majesteit de Koningin
t.d.v. de Minister van Binnenlandse Zaken
postbus 20011
2500 EA 's-GRAVENHAGE

bijlagen div.
uw schrijven van -
kenmerk -
nummer Stb/ AM
onderwerp gemeentewapen en -vlag
Alphen N.B., 4 november 1997

MINISTERIE VAN
BINNENLANDSE ZAKEN
- 6 NOV. 1997
KAB
Onderzoek
Agenda
RAPPEL NA
Bij 57/2508
02W

flw
VERZONDEN - 5 NOV. 1997

mevrouw,

Bij besluit van 23 oktober 1997, heeft de Raad van deze gemeente een besluit genomen ten aanzien van de vaststelling van een gemeentewapen en een gemeentevlag voor de per 1 januari 1997 nieuw gevormde gemeente Alphen-Chaam.

Onze gemeente heeft zich in deze uitgebreid laten adviseren door de Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde. Het ontwerp van deze commissie is vervolgens voorgelegd aan de Hoge Raad van Adel, die bij brief van 9 september 1997 mededeelde moeite te hebben met de in het wapen voorkomende schilddragers, t.w. twee kraanvogels. Voorts had men moeite met het aanbrengen van heraldische figuren in het onderstuk van het wapen.

Omdat de bewuste kraanvogels evenwel al meer dan 150 jaar voorkwamen in het gemeentewapen van de voormalige gemeente Chaam, heeft de gemeenteraad toch besloten de kraanvogels "met kuif" te handhaven. Tevens achtte diezelfde gemeenteraad het van het grootste belang om elementen vanuit de dorpswapens van Galder en Strijbeek (sedert 1 januari 1997 deel uitmakend van onze gemeente) in het gemeentewapen herkenbaar waren. Dit heeft uiteindelijk geresulteerd in het plaatsen van twee andrieskruisen en een schelp onder het wapenschild.

De vier hoofdelementen uit het wapen: alp, kam, kruis en schelp, zijn overigens ook terug te vinden in de gemeentevlag.

Voor een nadere toelichting willen wij overigens ook verwijzen naar het advies van genoemde Noordbrabantse Commissie, de Hoge Raad van Adel en het raadsvoorstel/ -besluit.

Een summiere uitvoering van het voorgestelde gemeentewapen en de gemeentevlag treft u eveneens hierbij aan.

Wij verzoeken u uw goedkeuring te hechten aan voornoemd raadsbesluit van 23 oktober 1997.

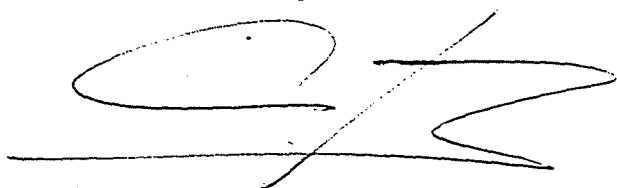
Hoogachtend,

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN ALPHEN-CHAAM,

,burgemeester

drs. P.I.A.M. van Campenhout

,secretaris

A.J.M. Wouters

bezoekadres: Willibrordplein 1 - ALPHEN NB
voor sector Inwonerszaken: Raadhuisplein 1 - CHAAM
telefoon 013-5086666 - telefax 013-5086654
correspondentie-adres: postbus 3 - 5130 AA ALPHEN NB

1000 25 70

WIJ BEATRIX, BIJ DE GRATIE GODS,
KONINGIN DER NEDERLANDEN,
PRINSES VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

Besluit van 6 maart 1998
no: 98.001216
houdende verlening van een
wapen aan een gemeente.

Op de voordracht van Onze Minister van Binnenlandse
Zaken van 26 februari 1998, no. BK97/2508, directoraat-
generaal Openbaar Bestuur, afdeling Kabinetszaken.

Gelezen het verzoek van burgemeester en wethouders van
Alphen-Chaam van 4 november 1997, kenmerk Stb/AM, tot
verlening van een wapen aan deze gemeente;

G e l e t o p het besluit van de Soevereine Vorst van
24 december 1814, nr. 32, en het Koninklijk besluit van
23 april 1919, Stb. 181;

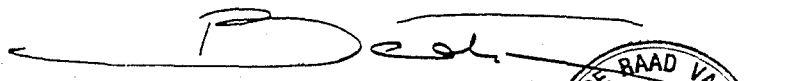

Gezien het advies van de Hoge Raad van Adel;

HEBBEN GOEDGEVONDEN EN VERSTAAN:

Aan de gemeente Alphen-Chaam een wapen te verlenen,
waarvan de beschrijving luidt als volgt:
"In sinopel twee alpen en een kam, geplaatst twee en
een, alles van zilver. Het schild gedekt met een gouden
kroon van acht parels waarop drie parels en gehouden
door twee vogels van zilver."

Onze Minister van Binnenlandse Zaken is belast met de
uitvoering van dit besluit.

3 - Gravenhage, 6 maart 1998

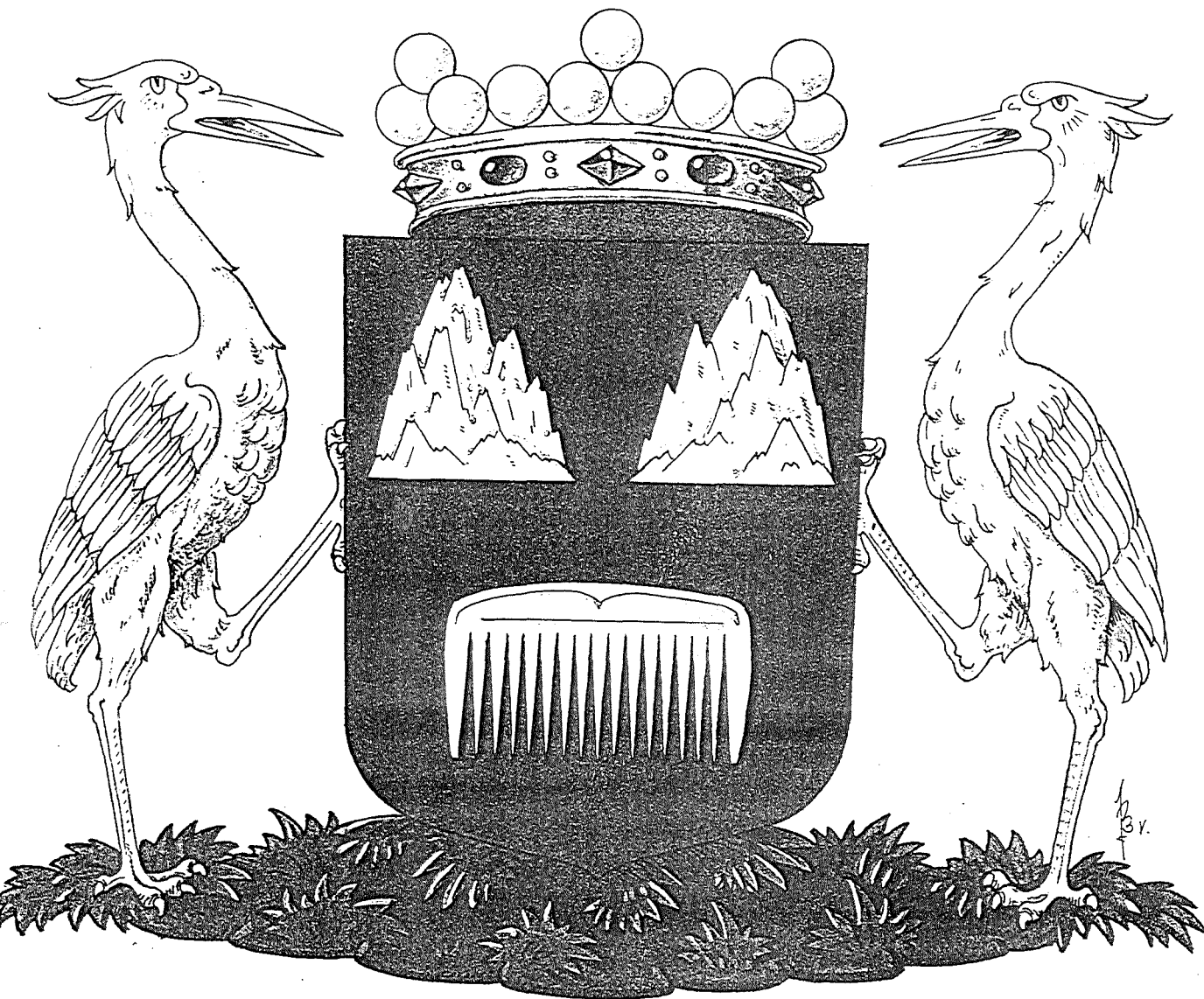

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN,

Overeenkomstig het oorspronkelijke,
DE SECRETARIS-GENERAAL VAN HET
MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN,

meente

ALPHEN-CHAAM

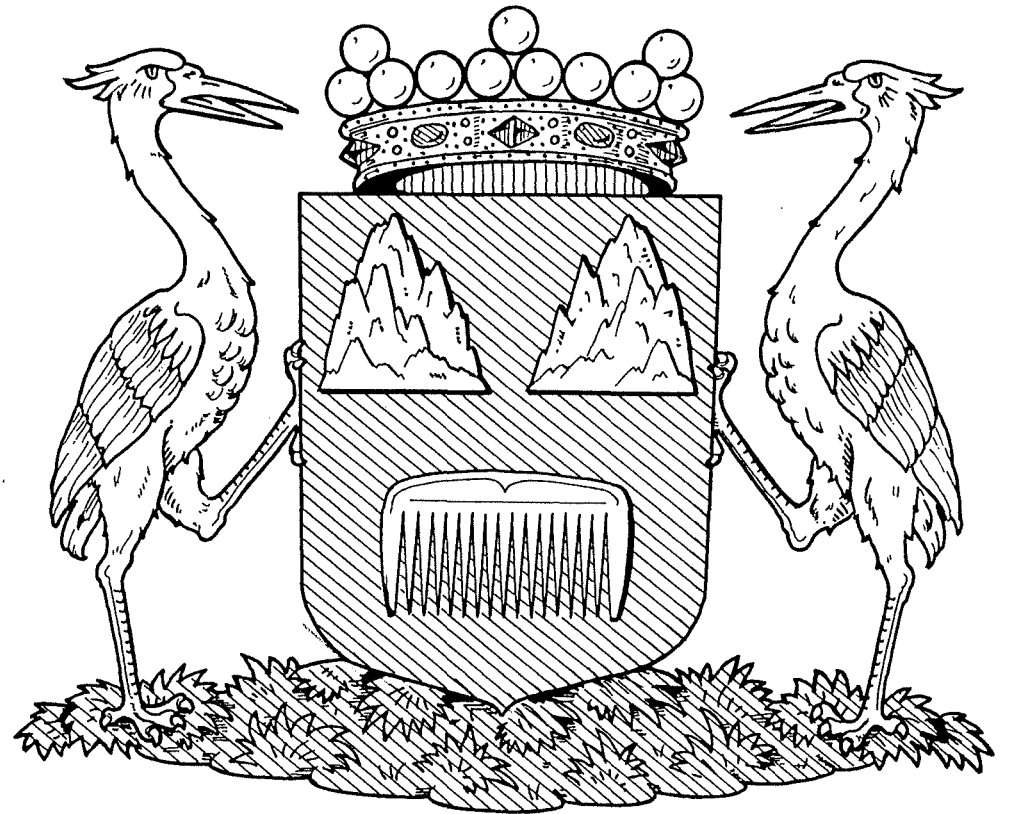
NB

KB 6 maart 1998,
nr. 98.001216

In sinopel twee alpen en een kam, geplaatst
twee en een, alles van zilver. Het schild
gedekt met een gouden kroon van acht parels
waarop drie parels en gehouden door twee
vogels van zilver.

Diploma
29 mei 1998

f 750

Jemeente

ALPHEN-CHAAM

NB

KB 6 maart 1998,
nr. 98.001216

In sinopel twee alpen en een kam, geplaatst
twee en een, alles van zilver. Het schild
gedekt met een gouden kroon van acht parels
waarop drie parels en gehouden door twee
vogels van zilver.

DE HOGE RAAD VAN ADEL

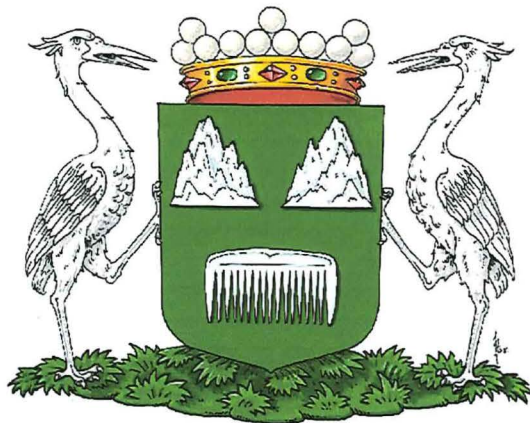
Gelet op Het Koninklijk Besluit van 6 maart 1998, no. 98.001216

VERKLAART,

dat daarbij aan de gemeente Alphen-Chaam is verleend Het onderstaande wapen.

waarvan de beschrijving luidt als volgt:

In de topel twee alpen en
een mont. geplaatst twee
en een. alles van zilver.
Het schild gedeelt moet

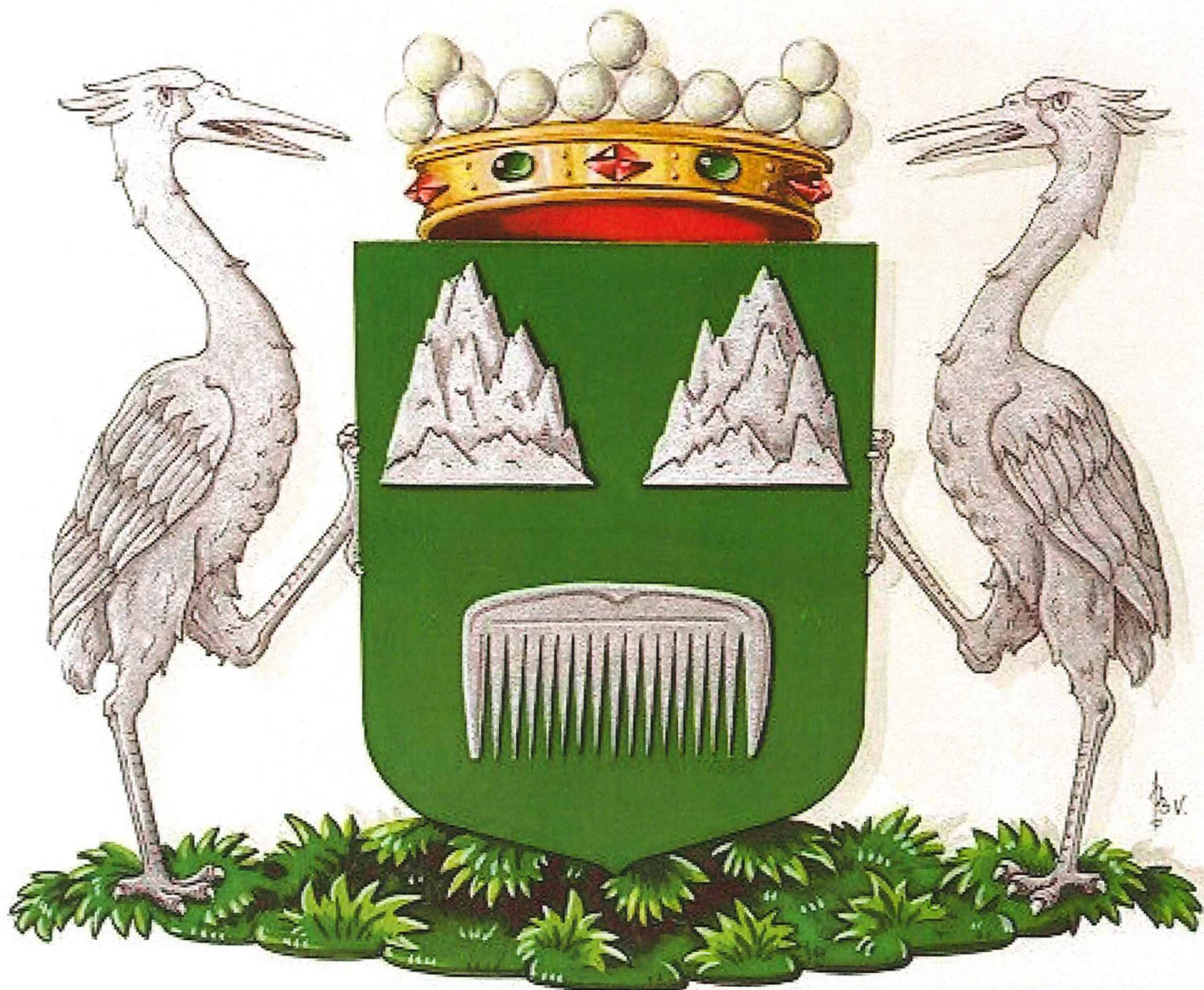

een gouden kroon van
acht panels waarop drie
parels en gehouden door
twee vogels van zilver.

Gedaan te 's-Gravenhage, 29 mei 1998

DE HOGE RAAD VAN ADEL

[Handwritten signature]
Burgemeester
Lid
Burgemeester

OVERHEIDS HERALDIEK

NL 116 (1999)

Het wapen van de nieuwe gemeente Alphen-Chaam

Op 1 januari 1997 werden de voormalige gemeenten Alphen, exclusief Riel, en Chaam en de kernen Galder en Strijbeek van de voormalige gemeente Nieuw-Ginneken, samengevoegd tot een nieuwe gemeente onder de naam Alphen-Chaam.

De gemeente Alphen werd bij Keizerlijk Decreet van 8 november 1810 verenigd met het dorp Riel. Tot 1810 behoorde Alphen tot de gelijknamige schepenbank, die tevens het dorp Chaam omvatte. Chaam werd bij genoemd keizerlijk decreet eveneens daarvan afgescheiden en een zelfstandige gemeente. Beide dorpen behoorden van de Middeleeuwen tot 1795 tot de Baronie van Breda.

Alphen en Chaam kenden beide zegels, ook al vormden zij samen één schepenbank. Beide zegels met de daarop voorkomende wapens zijn daarom als dorpswapens te beschouwen. De gekozen voorstellingen op de zegels sloten aan bij de plaatselijke traditie van het moment, waarop een zegelstempel werd gesneden. In Alphen en Chaam – maar ook in Baarle – koos men voor een sprekende voorstelling, dat wil zeggen dat binnen de legenda van het zegel een voorstelling kwam te staan, die blijkbaar in de gedachten van de voormalige plaatselijke bevolking of haar vertegenwoordiger(s) een verbeelding van de namen Alphen, Chaam en Baarle was: alpen, kammen en balen.

Van het zegel van Alphen dateert de oudst bekende afdruk van 1758. Daarop is het wapenschild gedekt met een kroon van drie bladeren en twee parels. Het wapen zelf is ouder, want reeds in het standaardwerk van Van Goor komt een afbeelding daarvan voor¹. Hierop zijn de kleuren door arcering aangegeven als sinopel voor het veld en zilver voor de bergtoppen. Op een pentekening van Maas van Altena uit het einde van de 18de eeuw is het wapen uitgevoerd en beschreven in dezelfde kleuren: drie rotsachtige heuvels van zilver op een groen veld².

In 1815 schreef de burgemeester bij een schetstekening van het wapen dat de bergtoppen weliswaar betrekking hadden op de "alphen of gebergten die Italië van Frankrijk scheiden", maar dat ook Alphen aan de west- en oostzijde met "hoge bergen en zandduinen" was omringd (!), "waardoor ongetwijfeld de drie duinen of bergen aan het dorp voor wapen zijn gegeven". Van het dorp Riel kende de burgemeester geen wapen. Hij verzuimde in 1815 de wapenkleuren mee te delen, reden waarom de Hoge Raad van Adel bij diploma van 16 juli 1817 het wapen bevestigde in de Rijkskleuren: "Zijnde van lazuur, beladen met drie rotzen van goud, staande twee en een. Het schild gedekt met eene kroon van goud van vijf fleurons van hetzelfde". De omschreven kroon was fout. Nadat het oorspronkelijke diploma in de bevrijdingsdagen van 1944 in het ongereede was geraakt, gaf de Hoge Raad van Adel in 1949 een afschrift uit met de volgende beschrijving: "Van lazuur, beladen met drie gouden bergen, geplaatst 2 en 1. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee paalen". Dit afschrift wijkt in details af van het in 1817 verleende diploma, zowel wat de bewoordingen als de bijbehorende tekening betreft. De kroon had de Hoge Raad van Adel niet eigenmachtig mogen veranderen. De Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde (N.C.W.V.) stelde in haar rapport van november 1993 voor de oorspronkelijke wapenkleuren in ere te herstellen.

Ook het wapen van Chaam is al bekend uit het hiervoor genoemd werk van Van Goor en een tekening van Maas van Altena en kan beschreven worden als: in goud drie kammen van sabel. Op het eveneens sinds 1758 bekende zegel draagt het wapen als schilddekking een kroon van elf parels, waarvan drie verhoogd, en als schildhouder twee vogels, staande op een grond.

De burgemeester beschreef het gemeentewapen in 1815 in praktisch gelijke bewoordingen als zijn Alphense confrater en ook hij verzuimde de historische kleuren aan te geven. Chaam kreeg bij diploma van 16 juli 1817 een wapen, dat eveneens in de Rijkskleuren was uitgevoerd: "Zijnde van lazuur, beladen met drie kammen van goud, staande twee en een. Het schild vastgehouden ter wederzijde door een vogel van goud en gedekt met eene kroon van hetzelfde en een peerlen van zilver". Het ensemble rustte op een grond.

In haar rapport van mei 1996 stelde de N.C.W.V. voor oorspronkelijke kleuren in ere te herstellen. Zij opperde tevens vogels te benoemen als kraanvogels of reigers, omdat die al eerder en als arenden waren geïnterpreteerd (1965). Raadpleging van een bioloog gaf aan dat het hier kraanvogels betrof, meer specifiek jufferkraanvogels.

Nadat de secretaris van de N.C.W.V. op 8 februari 1995 formeel met de burgemeester had gesproken, werd op 4 maart van dat jaar een gesprek aangegaan met de burgemeester en secretaris van de nieuwe gemeente. Daarin werd de commissie verzocht om onder meer advies te geven over het wapen en de vlag voor de nieuwe gemeente en over dorpswapens en -vlaggen voor de kernen Alphen en Chaam. De kernen Galder en Strijbeek waren reeds in het bezit van dorpswapens³.

Op basis van de gemeentenaam Alphen-Chaam stelde de commissie voor het wapen in de historische kleuren van Alphen uit te voeren en te beladen met drie symbolen, zoals dat in de wapens van voormalige gemeenten het geval was. Gezien de naam van de gemeente werden twee alpen en één kam voorgesteld. Het schild kon worden gehouden door twee kraanvogels en gedekt door een parelkroon, alles ontleend aan het wapen van de voormalige gemeente Chaam. De schildkleur groen en de beide kraanvogels accentueerde tevens de "groene" gemeente en sloten mooi aan bij de daarin gelege vogelweidegebieden. De omschrijving zou dan worden: in sinopel twee alpen en een kam, geplaatst twee en een, alles van zilver. Het schild gedekt met een gouden kroon van elf parels waarvan drie verhoogd, en gehouden door twee kraanvogels van zilver.

In de vergadering van burgemeester en wethouders van 21 mei 1997 werd geopperd ook elementen voor Galder en Strijbeek in het nieuwe gemeentewapen en de gemeentevlag op te nemen, te weten een schelp en drie schuinkruisjes. Om daarover te overleggen werd op 10 juni opnieuw een overleg georganiseerd van de burgemeester met de secretaris van de N.C.W.V. Tijdens die bijeenkomst werden alle voorstellen die in het college waren gedaan namens de commissie beargumenteerd afgewezen. Door de commissie algemeen beleidszaken (A.B.Z.) werden in haar vergadering van 1 juli 1997 gelijksoortige voorstellen gedaan ten aanzien van Galder en Strijbeek, doch na overleg met de N.C.W.V. nam zij genoegen met plaatsing van die extra kentekens op de grasgrond onder het wapen.

Het college van burgemeesters en wethouders vroeg op 8 juli 1997 de Hoge Raad van Adel om advies. Ten aanzien van het wapen kon de Raad in hoofdzaak instemmen. De kraanvogels dienden naar de mening van de Raad "gewone" kraanvogels te zijn, die in Nederland de trekvogel bekend zijn en vroeger ook als broedvogel voorkwamen. Deze hebben geen kuif. De door de N.C.W.V. voorgestelde jufferkraanvogels

¹ Th.E. van Goor, Beschrijving der stad en lande van Breda ('s-Gravenhage 1744).

² Jan Melssen, 'Dorpsgezichten met wapen(aan)tekeningen', Van Schild en Vaan 3 (1996), p. 3 (beschrijving van zowel Alphen als Chaam).

³ Jan Melssen, 'Dorpswapens voor de kernen in de voormalige gemeente Nieuw-Ginneken', Van Schild en Vaan 4 (1997), p. 15-18.

is volgens de Hoge Raad van Adel een Oost-Europese steppenvogel die hier te lande onbekend is. De Raad merkte tenslotte op dat plaatsing van heraldische figuren in het onderstuk van een wapen ongebruikelijk is en kon in deze niet meegaan met dit voorstel van de commissie A.B.Z.

Als men de redenering betreffende de jufferkraan consequent doortrekt dan mogen ook rode of blauwe leeuwen en dergelijke niet op Nederlandse wapens staan, omdat die hier eveneens niet voorkwamen c.q. voorkomen. En wat te denken van allerlei andere diersoorten en fabelwezens die in de heraldiek een plaats hebben gevonden? Iets wat ongebruikelijk is, is nog niet onjuist. Juist omdat de ondergrond van een wapenensemble in Nederland niet wordt omschreven in het Koninklijk Besluit, zou het gedane voorstel een compromis hebben betekend, waarmee de besluitvorming eerder zou zijn rondgekomen.

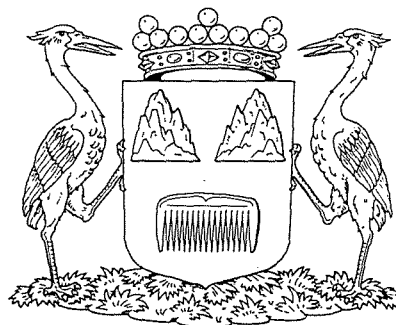
Het voorstel van burgemeester en wethouders om de gemeenteraad van 25 september 1997 de wapens en vlaggen te laten vaststellen moest gezien het advies worden aangehouden. Het advies werd voorgelegd aan de commissie A.B.Z., die daar op 7 oktober over sprak. Men zag in, dat aantasting van het wapen zelf met schelp en kruisjes niet meer tot de mogelijkheden behoorde en zocht het compromis daarom in de vlag, waarin de vier kentekens van de kernen zouden moeten voorkomen. In de vergadering van de gemeenteraad van 23 oktober 1997 werd een en ander opnieuw behandeld en werden wapen, vlag, vier dorpswapens en twee dorpsvlaggen vastgesteld. Daarin handhaafde de gemeenteraad de kraanvogels en twee schuinkruisjes en een schelp op de ondergrond. Op het verzoek aan Hare Majesteit van 4 november volgde echter geen Koninklijk Besluit, maar een reactie van de Hoge Raad van Adel.

Nu was volgens de Raad de plaatsing van kentekens op de ondergrond ineens niet meer "ongebruikelijk", maar achtte hij zulk een representatie onaanvaardbaar. Een dergelijke plaatsing van heraldische figuren is naar zeggen van de Raad in strijd met de regels der overheidsheraldiek, volgens welke figuren in het wapenschild thuis horen. De ornamentatie onder het schild, die alleen als versiering wordt beschouwd en niet nader wordt omschreven, kan traditioneel slechts bestaan uit een voetstuk, arabesk of grasgrond zonder nadere toevoegingen. De schildhoudende vogels mochten van de Hoge Raad van Adel wel een kuif hebben, maar dan mochten zij geen kraanvogels heten. De Raad vond de vogels in het Chaamse wapen ook helemaal niet op kraanvogels lijken.

Bij de argumenten van de Raad kunnen kanttekeningen geplaatst worden. In de eerste plaats bestaan er binnen de regels voor de overheidsheraldiek géén bepalingen voor de ornamentatie onder het wapenschild, zodat elke gewenste ondergrond mogelijk zou moeten zijn. Rietstap behandelt deze materie in zijn bekende handboek niet eens afzonderlijk. Juist omdat de ondergrond niet wordt omschreven zou een geringe mate van souplesse de Hoge Raad van Adel hebben gesierd. Het is onzinnig te spreken van een bepaling dat heraldische figuren in het schild behoren te staan, terwijl vele wapens schildhouders kennen, die zelf ook figuren zijn. Sommige schildhouders dragen zelfs weer wapenschildjes! Rietstaps handboek noemt een voorbeeld – zij het bij een familiewapen – van een grond (onder een wapenschild) bezaaid met appels. En hoe zijn binnen de overheidsheraldiek dan een stadsgezicht (Breda), een Hollandse tuin (Geertruidenberg), een zee (Steenbergen) en een gemetselde muur met daar tegen spoelend water (Rotterdam) te beschouwen, om van letters of planten nog maar te zwijgen. Daarbij is niet elke grond een grasgrond. Dat de vogels in het wapen van Chaam volgens de tekening van 1817 niet op kraanvogels lijken, komt voor rekening van de toenmalige tekenaar van de Hoge Raad van Adel. Dit gegeven kan derhalve nu niet door de Raad als argument – voor of tegen – worden gebruikt. De interpretatie van een bioloog lijkt betrouwbaarder dan die

van de niet-biologen die genoemd college vormen. Bovendien kan kraanvogel wel degelijk een kuif hebben⁴.

Het voorstel van burgemeester en wethouders aan de gemeenteraad in de vergadering van 18 december 1997 om akkoord te gaan met de wijzigingen die de Hoge Raad van Adel voorstelde werd door de raad verworpen. De commissie A.B.Z. vergaderde opnieuw over dit onderwerp (13 januari 1998), evenals de gemeenteraad (29 januari 1998). Inmiddels was de gemeente ook door het Ministerie van Binnenlandse Zaken onder druk gezet, met het argument dat de adviezen van de Hoge Raad van Adel bindend zijn. Dit argument mist evenwel iedere grondslag (verg. Dronten, Breda).

De gemeenteraad besloot op 29 januari 1998 als gemeentewapen vast te stellen: "In sinopel twee alpen en een kam, geplaatst twee en één, alles van zilver. Het schild gedekt met een gouden kroon van

acht parels waarop drie parels en gehouden door twee vogels van zilver zoals die voorkomen in het wapen van de voormalige gemeente Chaam". De Hoge Raad van Adel werd meegedeeld dat de figuren op de ondergrond konden vervallen, maar dat deze moet bestaan uit een grasgrond, die volgens de notulen van de gemeenteraad staat voor "de Galderse en Chaamse broekgronden".

Bij Koninklijk Besluit van 6 maart 1998, nr. 98.001216 werd aan de gemeente het volgende wapen verleend: "In sinopel twee alpen en een kam, geplaatst twee en een, alles van zilver. Het schild gedekt met een gouden kroon van acht parels waarop drie parels en gehouden door twee vogels van zilver".

Jan MELSSSEN

BOEKBESPREKING

J.H.M. Sloof, *De oudste bestuursregisters van het hoogheemraadschap van Rijnland (1444-1520). Regesten van de handelingen van dijkgraaf en hoogheemraden*. Leiden 1999. Werken der stichting tot uitgaaf der bronnen van het Oud-Vaderlandse recht. ISBN 90-72318-07-6. Pp. XXIV+ 488.

Het was met goede reden, dat A.M. Verbeek de inhoud van bestuursregisters van het hoogheemraadschap Schieland in het genealogisch tijdschrift *Ons Voorgeslacht* publiceerde. In deze registers komen anders dan in de keuren immers vele namen van personen voor, zodat de genealoog daar baat bij kan hebben. Voeg daarbij, dat deze registers aanmerkelijk eerder beginnen dan doop-, trouw- en begraafregisters en het rechterlijk archief, en hun belang springt in het oog.

Na de registers van Schieland zijn thans op suggestie van Prof. dr. J.L. van der Gouw en Prof. dr. H. van der Linden de vier oudste bestuursregisters van Rijnland door Drs. J.H.M. Sloof middels korte beschrijvingen bewerkt. Het werk van Sloof maakt een zeer degelijke indruk: niet alleen de afzonderlijke inschrijvingen worden

4. Zie bijvoorbeeld Walter Leonard, *Das grosse Buch der Wappenkunst* (München 1978), p. 232, afb. 5 en 7.

WIJ **B**EATRIX, BIJ DE GRATIE GODS,
KONINGIN DER NEDERLANDEN,
PRINSES VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

Besluit van 6 maart 1998
no: 98.001216
houdende verlening van een
wapen aan een gemeente.

Op de voordracht van Onze Minister van Binnenlandse Zaken van 26 februari 1998, no. BK97/2508, directoraat-generaal Openbaar Bestuur, afdeling Kabinetszaken.

Gelezen het verzoek van burgemeester en wethouders van Alphen-Chaam van 4 november 1997, kenmerk Stb/AM, tot verlening van een wapen aan deze gemeente;

G e l e t o p het besluit van de Soevereine Vorst van 24 december 1814, nr. 32, en het Koninklijk besluit van 23 april 1919, Stb. 181;

Gezien het advies van de Hoge Raad van Adel;

HEBBEN GOEDGEVONDEN EN VERSTAAN:

Aan de gemeente Alphen-Chaam een wapen te verlenen, waarvan de beschrijving luidt als volgt:
"In sinopel twee alpen en een kam, geplaatst twee en een, alles van zilver. Het schild gedekt met een gouden kroon van acht parels waarop drie parels en gehouden door twee vogels van zilver."

Onze Minister van Binnenlandse Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit.

's-Gravenhage, 6 maart 1998

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN,

Overeenkomstig het oorspronkelijke,
DE SECRETARIS-GENERAAL VAN HET
MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN,

WAPEN EN VLAG
VOOR DE NIEUWE GEMEENTE ALPHEN-CHAAM
door Jan Melssen.

Op 1 januari 1997 werden de voormalige gemeenten Alphen, exclusief Riel, en Chaam en de kernen Galder en Strijbeek van de voormalige gemeente Nieuw-Ginneken, samengevoegd tot een nieuwe gemeente onder de naam Alphen-Chaam.

De gemeente Alphen werd bij keizerlijk decreet van 8 november 1810 verenigd met het dorp Riel. Tot 1810 behoorde Alphen tot de gelijknamige schepensbank, die tevens het dorp Chaam omvatte. Chaam werd bij genoemd keizerlijk decreet eveneens daarvan afgescheiden en een zelfstandige gemeente. Beide dorpen behoorden van de middeleeuwen tot 1795 tot de Baronie van Breda.

HET WAPEN

Alphen en Chaam kenden beide zegels, ook al vormden zij samen één schepensbank. Beide zegels met de daarop voorkomende wapens zijn daarom als dorpswapens te beschouwen. De gekozen voorstellingen op de zegels sloten aan bij de plaatselijke traditie van het moment, waarop een zegelstempel werd gesneden. In Alphen en Chaam - maar ook in Baarle - koos men voor een *sprekende* voorstelling, d.w.z. dat binnen de legenda van het zegel een voorstelling kwam te staan die blijkbaar in de gedachten van de toenmalige plaatselijke bevolking of van haar vertegenwoordiger(s) een verbeelding van de namen Alphen, Chaam en Baarle was: alpen, kammen en balen.

Van het zegel van Alphen dateert de oudst bekende afdruk van 1758. Daarop is het wapenschild gedekt met een kroon van drie bladeren en twee parels. Het wapen zelf is ouder, want reeds in het standaardwerk van Th.E. van Goor "*Beschrijving der Stadt en Lande van Breda*" ('s-Gravenhage 1744) komt een afbeelding daarvan voor. Hierop zijn de kleuren van het schild door arcering als sinopel voor het veld en zilver voor de bergtoppen aangegeven. Op een pentekening van Maas van Altena uit het einde van de 18de eeuw is het wapen uitgevoerd en beschreven in dezelfde kleuren: *drie rotsachtige heuvels van zilver op een groen veld (1)*.

BvP 125 dd 15-07-99

In 1815 schreef de burgemeester bij een schetstekening van het wapen dat de bergtoppen weliswaar betrekking hadden op de 'alphen of gebergten die Italië van Frankrijk scheiden', maar ook Alphen was aan de west- en oostzijde met 'hoge bergen en zandduinen' omringd (!), 'waardoor ongetwijfeld de drie duinen of bergen aan het dorp voor wapen zijn gegeven'. Van het dorp Riel kende de burgemeester geen wapen. Hij verzuimde in 1815 de wapenkleuren mee te delen, reden waarom de Hoge Raad van Adel bij diploma van 16 juli 1817 het wapen bevestigde in de Rijkskleuren:

"Zijnde van lazuur, beladen met drie rotzen van goud, staande twee en een. Het schild gedekt met eene kroon van goud van vijf fleurons van hetzelfde."

De omschreven kroon was fout. Nadat het oorspronkelijke diploma in de bevrijdingsdagen (1944) in het ongereede was geraakt, gaf de Hoge Raad van Adel in 1949 een afschrift uit met het volgende wapen: *"Van lazuur, beladen met drie gouden bergen, geplaatst 2 en 1. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee paarlen."* Dit afschrift week in details af van het in 1817 verleende diploma, zowel wat de bewoordingen als de bijbehorende tekening betreft. De kroon had de Hoge Raad van Adel niet eigenmachtig mogen veranderen.

De NCWV stelde in haar rapport van november 1993 voor de oorspronkelijke wapenkleuren in ere te herstellen.

Ook het wapen van *Chaam* is al bekend uit het hiervoor genoemde werk van Van Goor (1744) en een tekening van Maas van Altena (ca. 1790) en kan omschreven worden als: "in goud drie kammen van sabel". Op het eveneens sinds 1758 bekende zegel draagt het wapen als schilddekking een kroon van elf parels, waarvan drie verhoogd en als schildhouders twee vogels, staande op een grond.

De burgemeester beschreef zijn gemeentewapen in 1815 in praktisch gelijke bewoordingen als zijn Alphense confrater en ook hij verzuimde de historische kleuren aan te geven. Chaam kreeg bij diploma van 16 juli 1817 een wapen, dat eveneens in de Rijkskleuren was uitgevoerd: *"Zijnde van lazuur, beladen met drie kammen van goud, staande twee en een. Het schild vastgehouden ter wederzijde door een vogel van goud en gedekt met eene kroon van hetzelfde en elf peerlen van zilver"*. Het ensemble rustte op een grond

In haar rapport van mei 1996 stelde de NCWV voor de oorspronkelijke kleuren in ere te herstellen. Zij opperde daarin tevens de vogels te benoemen als kraanvogels of reigers, omdat die al eerder eens als arenden waren geïnterpreteerd (1965).

Raadpleging van een bioloog gaf aan dat het hier kraanvogels betrof, meer specifiek juffer-kraanvogels.

HET ADVIES

Nadat de secretaris van de NCWV op 8 februari 1997 informeel met de burgemeester had gesproken, werd op 4 maart van dat jaar een gesprek aangegaan met de burgemeester en secretaris van de nieuwe gemeente. Daarbij werd de commissie verzocht om o.m. van advies te dienen inzake het wapen en de vlag voor de nieuwe gemeente en inzake dorpswapens en vlaggen voor de kernen Alphen en Chaam. De kernen Galder en Strijbeek waren immers al in het bezit van dorpswapens (2).

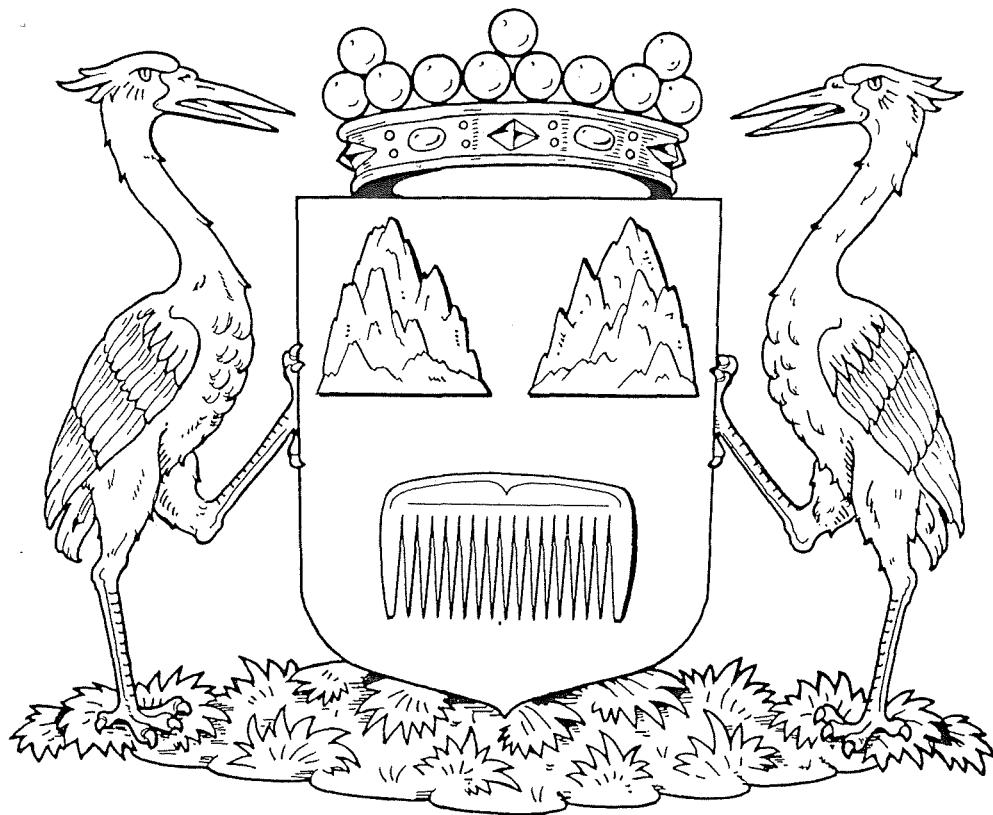
Op basis van de gemeentenaam Alphen-Chaam stelde de commissie voor het wapen in de historische kleuren van Alphen uit te voeren en te beladen met drie symbolen, zoals dat in de wapens van de voormalige gemeenten het geval was. Gezien de naam van de gemeente werden twee alpen en één kam voorgesteld. Het schild kon worden gehouden door twee kraanvogels en gedekt door een parelkroon, alles ontleend aan het wapen van de voormalige gemeente Chaam. De schildkleur groen en de beide kraanvogels accentueerden tevens de 'groene' gemeente en sloten mooi aan bij de daarin gelegen vogelweidegebieden. De omschrijving zou dan worden:

"In sinopel twee alpen en een kam, geplaatst twee en een, alles van zilver. Het schild gedekt met een gouden kroon van elf parels waarvan drie verhoogd en gehouden door twee kraanvogels van zilver."

DE VLAG

Beide voormalige gemeenten ontvingen in 1935 de bekende banier met de roodwitte Brabantse blokken en in het kanton het gemeentewapen.

In 1965 werd door de Stichting voor Banistiek en Heraldiek een advies uitgebracht aan de colleges van Burgemeester en wethouders van Alphen, Chaam en Baarle-Nassau. Ook de heer W.A. van Ham correspondeerde toentertijd met de streekarchivaris over dit onderwerp. Uit deze correspondentie blijkt dat het moeilijk was de standpunten van beide laatstgenoemden op één lijn te krijgen.

Gemeente

ALPHEN-CHAAM

:NB

KB 6 maart 1998,
nr. 98.001216

In sinopel twee alpen en een kam, geplaatst twee en een, alles van zilver. Het schild gedekt met een gouden kroon van acht parels waarop drie parels en gehouden door twee vogels van zilver.

Mogelijk was dat de reden waarom toen voor Alphen niet tot instelling van een vlag werd besloten. De Chaamse gemeenteraad stelde op advies van voornoemde Stichting op 25 juni 1965 een vlag vast: geel, met 3 zwarte tot op 2/7 van de totale vlaglengte aan de broekzijde verkorte, evenhoge banen, elk 1/7 van de totale vlaghoogte en aan de broek een blauwe broekingsbalk ter lengte van 2/5 van de vlaglengte, gebroken door de zwarte banen, met in de broektop een gele kam.

Voor Alphen ontbreekt het dossier dat heeft geleid tot instelling van de gemeentevlag bij besluit van het college van Burgemeester en wethouders van 15 november 1988. Bekend is wel dat Derkwillem Visser (Vlaggen Dokumentatie Centrum Nederland) de ontwerper was. Het besluit omvat alleen een tekening, voorzien van de vaststellingsdatum en handtekeningen en is te omschrijven als:

"Vier even lange banen, blauw-geel-blauw-geel; over de scheiding van de banen drie gelijkzijdige driehoeken, elk met zijden ter lengte van eenderde van de vlaghoogte, twee boven en een onder, op de scheiding van de banen, van het een in het ander."

HET ADVIES

De NCWV stelde als basis voor de nieuwe vlag die van de voormalige gemeente Alphen te nemen en uit te voeren in de oorspronkelijke en voorgestelde nieuwe wapenkleuren groen en wit. De vier banen konden worden gezien als staande voor de vier kernen waaruit de nieuwe gemeente bestaat. Als symbolen werden twee alpen en een kam gekozen en hun plaatsing op de grenzen van de banen moest duiden op het grensoverschrijdende karakter van de nieuwe gemeente: *vier even lange banen van groen en wit en over de scheiding van de banen boven twee gelijkzijdige driehoeken met zijden ter lengte van eenderde van de vlaghoogte, beneden een kam met een hoogte van een vijfde van de vlaghoogte, van het een in het ander.*

HET VERDERE TRAJECT

In de vergadering van Burgemeester en wethouders van 21 mei 1997 werd geopperd ook elementen voor Galder en Strijbeek in het nieuwe gemeentewapen en de -vlag op te nemen, te weten een schelp en drie schuinkruisjes. Om daarover te overleggen werd op 10 juni opnieuw een bijeenkomst georganiseerd tussen de burgemeester en de secretaris van de NCWV. Tijdens die bijeenkomst werden alle voorstellen die in het college waren gedaan door de commissie beargumenteerd afgewezen.

Opnieuw kwamen vanuit de commissie algemene beleidszaken (ABZ) in haar vergadering van 1 juli soortgelijke voorstellen voor Galder en Strijbeek doch - na overleg met de NCWV - nam zij genoegen met plaatsing van die extra kentekens op de grasgrond onder het wapen. Het college vroeg op 8 juli de Hoge Raad van Adel om advies.

Ten aanzien van het wapen kon dit college in hoofdzaak instemmen, ten aanzien van de vlag werd ingestemd. De kraanvogels dienden naar de mening van genoemd college 'gewone' kraanvogels te zijn, die in Nederland als trekvogel bekend zijn en vroeger ook als broedvogel voorkwamen; deze hebben geen kuif. De door de NCWV voorgestelde jufferkraan is volgens de Hoge Raad een Oosteuropese steppenvogel die hier te lande onbekend is. De Raad merkte tenslotte op dat plaatsing van heraldische figuren in het onderstuk van een wapen ongebruikelijk is en kon in deze niet meegaan met dit voorstel van de commissie Algemene Beleidszaken.

Als men de redenering betreffende de jufferkraan consequent doortrekt dan mogen rode of blauwe leeuwen e.d. ook niet op Nederlandse wapens staan omdat die hier niet voorkwamen. En wat te denken van allerlei andere diersoorten en fabelwezens die in de heraldiek een plaats hebben gevonden?

Iets wat *ongebruikelijk* is, is nog niet onjuist. Juist omdat de ondergrond van een wapenensemble in Nederland niet wordt omschreven in het Koninklijk Besluit, zou dit in het geval van Alphen-Chaam een compromis hebben betekend, waarmee de besluitvorming eerder rond zou zijn gekomen.

Het voorstel van Burgemeester en wethouders om de raad van 25 september 1997 de wapens en vlaggen te laten vaststellen moest worden aangehouden en opnieuw worden voorgelegd aan de commissie ABZ, die op 7 oktober daar over sprak. Men zag in dat aantasting van het wapen zelf met schelp en kruisjes niet meer tot de mogelijkheden behoorde en zocht het compromis daarom in de vlag, waarin de vier de kentekens zouden moeten komen staan.

In de gemeenteraadsvergadering van 23 oktober 1997 werd een en ander opnieuw behandeld en werden wapen, vlag, vier dorpswapens en twee dorpsvlaggen vastgesteld. Daarin handhaafde de gemeenteraad de kraanvogels en twee schuinkruisjes en een schelp op de ondergrond. Op het verzoek aan hare Majesteit van 4 november volgende echter geen Koninklijk Besluit maar een reactie van de Hoge Raad van Adel.

Nú was volgens genoemd adviescollege de plaatsing van kentekens op de ondergrond ineens niet meer 'ongebruikelijk', maar achtte hij zulk een representatie *onaanvaardbaar*!

Een dergelijke plaatsing is naar zeggen van dit college in strijd met de regels der overheidsheraldiek, volgens welke figuren in het wapenschild thuis horen. De ornamentatie onder het schild, die alleen als versiering wordt beschouwd en niet nader wordt omschreven, kan traditioneel slechts bestaan uit een voetstuk, arabesk of grasgrond zonder nadere toevoegingen.

De schildhoudende vogels mochten van de Hoge Raad wel een kuif hebben maar dan mochten zij geen kraanvogels heten. Genoemd college vond de vogels in het Chaamse wapen ook helemaal niet op kraanvogels lijken.

In de eerste plaats bestaan er binnen de regels voor de overheidsheraldiek géén bepalingen voor de ornamentatie onder het schild, reden waarom elke gewenste ondergrond mogelijk zou moeten zijn. Rietstap behandelt deze materie in zijn bekende handboek niet eens afzonderlijk. Juist omdat de ondergrond niet wordt omschreven zou een geringe mate van souplesse bovengenoemd college hebben gesierd.

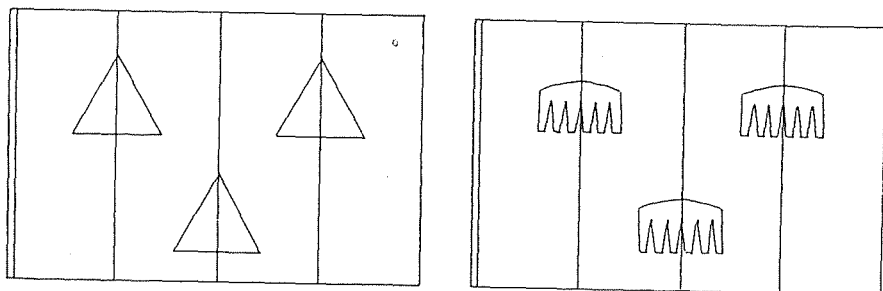
Het is onzinnig te spreken van een bepaling dat figuren in het schild behoren te staan, terwijl vele wapens schildhouders kennen, die toch ook figuren zijn en buiten het schild staan. Sommige schildhouders dragen zelfs zelf weer wapenschildjes!

Rietstaps handboek noemt zelfs een voorbeeld - zij het bij een familiewapen - van een grond (onder een wapenschild), bezaaid met appels. En hoe zijn binnen de overheidsheraldiek dan 'n stadsgesicht (Breda), een Hollandse tuin (Geerttruidenberg), een zee (Steenbergen) of een gemetselde muur met daar tegen spoelend water (Rotterdam) te beschouwen, om van letters of planten nog maar te zwijgen. Daarbij is niet elke grond een grasgrond.

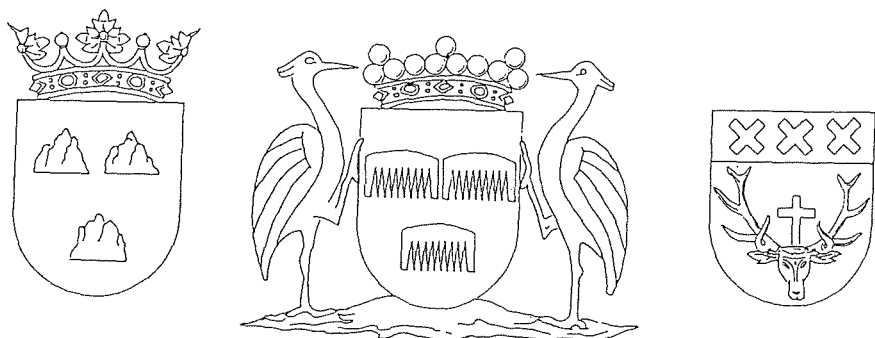
Dat de vogels in het wapen van Chaam volgens de tekening van 1817 niet op kraanvogels lijken, zal aan het tekentalent van de toenmalige tekenaar van de Hoge Raad van Adel te wijten zijn. Dit kan door het tegenwoordige college niet als argument voor of tegen iets worden gebruikt. Nogmaals: de interpretatie van een bioloog lijkt méér betrouwbaar dan die van de niet-biologen die genoemd adviesorgaan uitmaken. Bovendien mag een kraanvogel wel degelijk een kuif hebben (3).

Het voorstel van Burgemeester en wethouders aan de gemeenteraad om op 18 december 1997 akkoord te gaan met de wijzigingen die de Hoge Raad voorstelde werd verworpen.

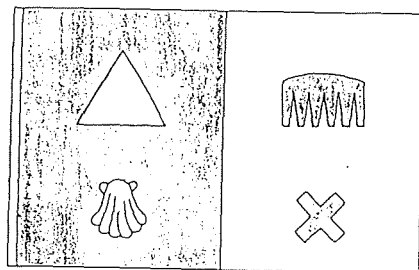
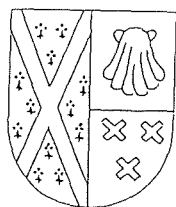
ALPHEN-CHAAM dorpsvlaggen

ALPHEN-CHAAM dorpswapens

ALPHEN-CHAAM gemeentevlag

Opnieuw vergaderde de commissie ABZ over dit onderwerp (13 januari 1998), evenals de gemeenteraad (29 januari 1998). Inmiddels is de gemeente ook vanuit het Ministerie van Binnenlandse Zaken onder druk gezet door te stellen dat de adviezen van de Hoge Raad van Adel bindend zijn. Dat dreigement mist evenwel elke grondslag (vgl. Dronten, Breda). De gemeenteraad besloot op 29 januari 1998 vast te stellen:

- het gemeentewapen:

In sinopel twee alpen en een kam, geplaatst twee en één, alles van zilver. Het schild gedekt met een gouden kroon van acht parels en gehouden door twee vogels van zilver zoals die voorkomen in het wapen van de voormalige gemeente Chaam.

- de gemeentevlag:

Twee banen van gelijke lengte, groen en wit, met in de groene baan boven een gelijkzijdige driehoek, waarvan de lengte der zijden is gelijk aan 1/3 van de hoogte van de vlag en onder een schelp waarvan de hoogte gelijk is aan 1/5 van de hoogte van de vlag, beide uitgevoerd in wit; in de witte baan boven een kam en onder een andrieskruis, beide uitgevoerd in groen en waarvan de hoogte gelijk is aan 1/5 van de hoogte van de vlag.

Hier zal dezelfde persoon als destijds te Nieuw-Ginneken degene zijn geweest die de term schuinkruisjes heeft vervangen door de foutieve term andrieskruis, die dan ook nog verkeerd is geschreven (4). Voor 'der zijden is gelijk aan' is te lezen 'der zijden gelijk is aan'.

DORPSWAPENS:

Alphen: *In sinopel drie bergen van zilver. Het schildgedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.*

Chaam: *In lazuur drie kammen van goud, geplaatst twee en één, het schild gedekt met een gouden kroon van elf parels, waarvan drie verhoogd en gehouden door twee vogels van goud.*

Galder: *gedeeld; I in hermelijn en schuinkruis van keel; II doorsneden; a in zilver een St. Jacobsschelp van keel; b in keel drie andrieskruisen van zilver.*

Strijbeek: *In sinopel een aanzierende hertenkop van zilver, met tussen het gewei een Latijns kruis van goud; een hoofdschild van keel, waarin drie naast elkaar geplaatste andrieskruisen van zilver.*

Bij Galder en Strijbeek geldt dezelfde opmerking over de andrieskruisen, terwijl bij Strijbeek sprake is van een hoofdschild, waar schildhoofd wordt bedoeld.

DORPSVLAGGEN:

Alphen: vier even lange banen van groen en wit en over de scheiding van de banen drie gelijkzijdige driehoeken, elk met zijden ter lengte van eenderde van de vlaghoogte, twee boven een onder, op de scheiding van de banen, van het een in het ander.

(Voor 'twee boven een onder' te lezen 'twee boven en een onder.)

- Chaam: vier even lange banen van zwart en geel en over de scheiding van de banen drie kammen ter hoogte van een vijfde van de vlaghoogte, op de scheiding van de banen, van het een in het ander. (Na 'een vijfde van de vlaghoogte, aan te vullen met 'twee boven en een onder.)

De Hoge Raad van Adel wordt meegedeeld dat de figuren op de ondergrond kunnen vervallen, maar dat deze moet bestaan uit een grasgrond, die volgens de notulen van de gemeenteraad staat voor 'de Galderse en Chaamse broekgronden'.

Bij Koninklijk Besluit van 6 maart 1998 nr. 98.001216 werd aan de gemeente het volgende wapen verleend:

"In sinopel twee alpen en een kam, geplaatst twee en een, alles van zilver. Het schild gedekt met een gouden kroon van acht parels waarop drie parels en gehouden door twee vogels van zilver."

DORPSWAPENS EN -VLAGGEN

De NCWV stelde voor de op 10 december 1996 door de raad van de voormalige gemeente Nieuw-Ginneken ingestelde dorpswapens voor Galder en Strijbeek te bevestigen, dorpswapens in de historisch oorspronkelijke kleuren voor Alphen en Chaam in te stellen, evenals dorpsvlaggen naar die wapens en vlaggen voor laatstgenoemde twee kernen.

Ten aanzien van de wapens en vlaggen voor de dorpen ging de commissie ABZ akkoord met het voorstel van de NCWV voor Alphen; voor Chaam wilde men evenwel vasthouden aan het wapen uit 1817. De dorpsvlaggen zouden die van de voormalige gemeenten worden, aangepast aan het voorstel van de NCWV. De besluiten zijn hiervoor al verwoord.

Noten;

(1) Jan Melssen, *Dorpsgezichten met wapen (aan)tekeningen*, Van Schild en Vaan III(1996) 3 (zowel Alphen als Chaam);

(2) Jan Melssen, *Dorpswapens voor de kernen in de voormalige gemeente Nieuw-Ginneken*, Van Schild en Vaan IV (1997) 15-18;

(3) zie bijvoorbeeld Walter Leonhard, *Das grosse Buch der Wappenkunst* (München 1978) 232, afb. 5 en 7; (4) Melssen, t.a.p. 17.

Dit artikel is met toestemming van de redactie overgenomen uit "Van Schild en Vaan" VI-2, april 1999.

18 SEPT. 1934.

DE OPENING VAN DE STATEN-GENERAAL

door Ad van Eijl-van de Klashorst.

Het was een grote wens van mijn vader, de opening van de Staten-Generaal mee te maken, maar dan niet midden in de stad, zo maar langs de weg, misschien wel vijf rijen dik en dan alleen het dak van de gouden koets te zien. Hij had het er eens over met burgemeester van Sonsbeeck en die zei: "ik zal mijn best eens doen voor een goede oplossing, wacht maar af." En inderdaad, na ongeveer twee weken kwam hij de bodekamer op met een envelop van zijn goede vriend, minister Aalberse.

In die envelop zaten drie kaarten (wit), plus een briefje met de voorgeschreven kleding: dames in middagjapon met hoed en handschoenen, geen hofdecolleté (d.w.z. drie vingers onder het halskuiltje) en de heren wandelkostuum. Wij vonden het maar raar en op de 18e trokken we vol goede moed met de trein naar Den Haag. Hoe meer we richting Binnenhof kwamen, hoe meer mensen we zagen met kaarten, maar allemaal rose en lichtblauwe. We voelden ons niks happy met onze witte kaarten.

Op het binnenhof zelf werden de mensen met de rose en blauwe kaarten er uit geplukt en die mochten in carré langs de kant gaan staan. Mijn ouders en ik werden gedirigeerd naar het gebouw van de wachtkamer van de publieke tribune, waar ook de echtgenotes van minister Aalberse en minister Kan aankwamen. Binnen stonden in de kamer voor elk van de twee ramen drie stoelen nogal ver uit elkaar, zonde van de verloren ruimte. Voor het andere raam zat ritmeester Pieters met vrouw en een kind. Op onze stoelen een kaart: Aalberse-van Sonsbeeck. Onze burgervader had drie kaarten aan zijn goede vriend gevraagd en die dacht dat ze voor de burgemeester waren in plaats van voor de gemeentebode.

Toen we zaten, kwam de grote opname-wagen van Polygoon binnen, die de film moest maken voor het journaal in de bioscopen. Mijn vader kende van het gemeentehuis de baas van de Polygoon, de heer Pulles. Die keek heel verbaasd, dat Klashorst met zijn gezin daar zo vorstelijk zat. Vader naar buiten en vertelde dat hij graag foto's wilde maken met zijn Agfa 6 x 9. De ramen konden niet open en beide heren poetsten net een schone zakdoek ieder aan een kant de ruit schoon. Maar vader was nog niet tevreden, want dat grote opname-monster stond aardig in de weg.

gevoerd

Aan: Burgemeester en Wethouders van Alphen-Chaam
Postbus 3
5130 AA Alphen

Bergen op Zoom, 20 juni 2007

Onderwerp: gemeentewapen en -vlag

Geacht college,

Het ligt in mijn voornemen in het jaarboek 2007 van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Stad en Land van Breda "De Oranjeboom" een artikel te publiceren betreffende de gemeentewapens-vlaggen uit de Baronie van Breda, waartoe ook uw gemeente heeft behoord. Het gaat er mij om, in dat artikel de juiste informatie over Alphen-Chaam te geven.

Vooraf wil ik stellen dat het niet om de informatie gaat die reeds op de internetpagina's over uw gemeente voorkomt. Het betreft hier om een verdere specificatie van die inlichtingen. In verband hiermee zou ik graag beschikken over de volgende gegevens.

1. Het wapendiploma van uw gemeente

Vraag: waar bevindt zich dit document? In een archiefbewaarplaats of ingelijst in een openbare ruimte (kantoor, vergaderplaats, raadszaal).

2. Gebruik van het wapen

Vraag: wordt het wapen (nog) geregeld gebruikt? Het is mij bekend dat veel gemeenten gebruik maken van een logo zodat het wapen op briefpapier nog zeer zeldzaam nog wordt afgebeeld. Is dat ook in uw gemeente het geval? Komt het wapen nog in of buiten het gemeentehuis voor? Zo ja, is dit uitgevoerd in de vorm van een beeldhouwwerk of van een ander kunstwerk?

3. Voorschriften over het gebruik van het wapen

Vraag: Er zijn gemeenten die voorschriften hebben tegen misbruik van het wapen. Is dit ook in uw gemeente het geval? Soms gebruiken inwoners het gemeentewapen met commerciële of politieke bedoelingen (bijvoorbeeld raadsfracties). Hebben er zich in uw gemeente ook dergelijke gevallen voorgedaan?

4. De vlag van uw gemeente

Vraag: waar bevindt zich het dossier over raadsbesluit waarbij de gemeentevlag is vastgesteld? Bevindt het zich in de gemeentelijke archiefbewaarplaats of is het ondergebracht bij het regionale archief?

5. Gebruik van de vlag

Vraag: Wordt de gemeentevlag nog geregeld gebruikt? Het is mij bekend dat gemeenten gebruik maken van vlag met een logo zodat de officiële vlag nog zeer zelden voorkomt. Is dat ook in uw gemeente het geval? Wordt de vlag nog gehesen in of buiten het gemeentehuis? Zo ja, zijn er speciale dagen waarop dit standaard gebeurt, bijvoorbeeld Koninginnedag of nationale herdenkingen? Of is de vlag permanent voor uw gemeentehuis gehesen?

6. Voorschriften over de vlag

Er zijn gemeenten die voorschriften hebben tegen misbruik van de vlag. Is dit ook in uw gemeente het geval? Soms gebruiken inwoners de gemeentevlag met commerciële doeleinden of politieke bedoelingen.

Uw antwoord kan van uitnemend belang zijn voor de gegevens die over uw gemeente in het artikel zullen worden opgenomen. Ik dank u bij voorbaat voor de tijd die het opzoeken van deze gegevens kan opleveren. Tot verdere toelichting ben ik uiteraard gaarne bereid.

Kunt u zorgen voor een kleurenscaan of -foto naar het wapendiploma en wat zijn de eventuele kosten hiervoor? Het gaat hierbij alleen om het wapenschild, zoals dit op het diploma staat. Tevens zou ik graag een scan ontvangen van de officiële afbeelding die bij het raadsbesluit over de gemeentevlag behoort.

Met de meeste hoogachting en vriendelijke groet,
Dr. W.A. van Ham
Noordsingel 140
4611 SJ Bergen op Zoom
Tel. nr. 0164 243265
E-mail W.van.Ham2@kpnplanet.nl

Dr. W.A. van Ham
Noordsingel 140
4611 SJ Bergen op Zoom

Alphen N.B., 23 augustus 2007

uw schrijven van	20 juni 2007	uw kenmerk	
behandeld door	dhr. A.A.F.M. van Riel	ons kenmerk	B&J/AvR/07i01606/07U03456
telefoonnummer	013-5086604	bijlage(n)	-
onderwerp	gemeentewapen en -vlag		

Geachte heer Van Ham,

In antwoord op de vragen van uw brief kan ik als volgt mededelen:

1. Het wapendiploma is ingelijst en bevindt zich in het gemeentehuis te Chaam.
2. Het wapen wordt weinig gebruikt; de burgemeester heeft het in speciaal briefpapier. Daarnaast komt het voor in briefpapier van bepaalde verenigingen, in specifieke kunstwerken en dergelijke.
3. Er zijn geen voorschriften omtrent het gebruik en van misbruik is geen sprake.
4. Het dossier van de vlag van de gemeente is in de centrale archiefbewaarplaats te Alphen.
5. De gemeentevlag wordt zo nu en dan gebruikt en uitgeleend voor bepaalde gelegenheden.
6. Er zijn geen voorschriften met betrekking tot het gebruik van de gemeentevlag.

De kleurenscaan van het wapendiploma en de officiële afbeelding die bij het raadsbesluit hoort, heeft u reeds ontvangen.

Hoogachtend,

Gemeente Alphen-Chaam,

A.A.F.M. van Riel
Kabinet

BEZOEKADRES

Willibrordplein 1
5131 AV Alphen NB

POSTADRES

postbus 3
5130 AA Alphen NB

TELEFOON

(013) 508 66 66

TELEFAX

(013) 508 66 54

BANKREKENING

BNG 28.50.74.512

E-MAIL

info@alphen-chaam.nl

WEBSITE

www.alphen-chaam.nl

W.A van Ham
Noordsingel 140
4611 SJ BERGEN OP ZOOM

Alphen N.B., 21 juni 2007

uw schrijven van 20 juni 2007

behandelaar A. van Riel

telefoonnummer 013 - 5086666

onderwerp verzoek gegevens mbt gemeentevlag en wapen

uw kenmerk --

ons kenmerk 2007i01606

bijlage(n)

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij deel ik u mede, dat uw bovenvermelde brief op 21 juni 2007 is ontvangen en in behandeling is genomen.

Voor verdere vragen kunt u contact opnemen met A. van Riel.

Met vriendelijke groet,

namens

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN ALPHEN-CHAAM.

Afdeling Facilitaire Zaken.

N.B.: Deze brief is automatisch gemaakt waardoor er geen ondertekening heeft plaatsgevonden.

BEZOEKADRES

Willibrordplein 1
5131 AV Alphen NB

POSTADRES

postbus 3
5130 AA Alphen NB

TELEFOON

(013) 508 66 66

TELEFAX

(013) 508 66 54

BANKREKENING

BNG 28.50.74.512

E-MAIL

info@alphen-chaam.nl

WEBSITE

www.alphen-chaam.nl

DE HOGE RAAD VAN ADEL,

Gelet op Het Koninklijk Besluit van 6 maart 1998, no: 98.001216

VERKLAART,

dat daarbij aan de gemeente Alphen-Chaam is verleend Het onderstaande wapen,

waarvan de beschrijving luidt als volgt:

In sinopel twee alpen en
een kam, geplaatst twee
en een, alles van zilver.
Het schild gebekt met

een gouden kroon van
acht parels waerop drie
parels en gouden boot
twee vogels van zilver.

Gedaan te 's-Gravenhage, 29 mei 1998

DE HOGE RAAD VAN ADEL

Voorsitter

Secretaris

:: Homepage :: Zoeken :: Sitemap :: Discussieforum ::

Actueel

Producten-diensten

Formulieren

**Gemeentelijke
verordeningen**

Inwoner

Digitale gemeentegids

Bestuur

Recreatie-Cultuur

Over de gemeente

Wmo (Wet
maatschappelijke
ondersteuning)

Over de gemeente

Gemeentekantoor in

Alphen

Vacatures

Raadhuis in Chaam

Risicokaart Brabant

Over de gemeente

Kerngegevens van de gemeente

De gemeente Alphen-Chaam is gelegen tussen Breda en Tilburg ten zuiden van de A58 en heeft de navolgende kernen: Alphen / Bavel AC / Chaam / Galder / Strijbeek en Ulvenhout AC

De oppervlakte bedraagt 9363 hectaren en het aantal inwoners op 1 januari 2007 bedraagt 9.462 inwoners.

Verdeling:

Alphen 3980

Chaam 3840

Galder 914

Strijbeek 353

Ulvenhout AC 323

Bavel AC 52

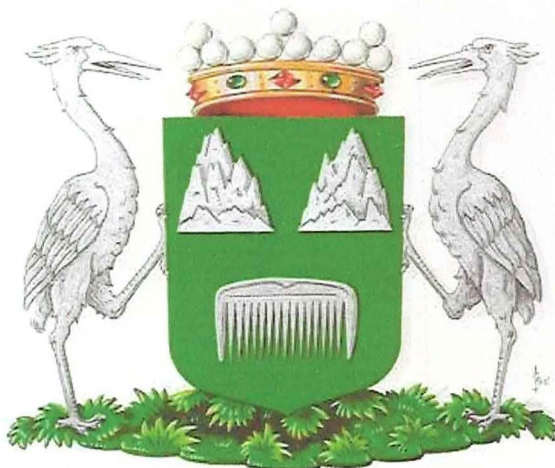
(Voor een volledige uitsplitsing naar kernen en leeftijdsgroepen en jaren, klik op de volgende twee documenten: **document 1**, per kern (on)gehuwd, weduwe, gescheiden, partnerschap en **document 2**, alle gegevens per kern, per jaar.)

De gemeente Alphen-Chaam is per 1 januari 1997 gevormd door samenvoeging van een deel van de voormalige gemeente Alphen en Riel, de voormalige gemeente Chaam en delen van de eveneens opgeheven gemeente Nieuw-Ginneken.

Dat de gemeente de naam "Alphen-Chaam" draagt, is vanwege de voorkeur om de historische namen van Alphen en van Chaam te bewaren.

Het gemeentewapen, goedgekeurd bij koninklijk besluit van 6 maart 1998, no. 98.001216, is ontleend aan de wapens van de vroegere gemeenten en wordt als volgt beschreven:

"In sinopel twee alpen en een kam, geplaatst twee en een, alles van zilver. Het schild gedekt met een gouden kroon van acht parels waarop drie parels en gehouden door twee vogels van zilver."

Bij raadsbesluit van 29 januari 1998 is eveneens een gemeenteviag vastgesteld, verder dorpswapens van Alphen, van Chaam, van Galder en van Strijbeek en dorpsvlaggen van Alphen en van Chaam.

Alphen-Chaam heeft ook een logo (zie rechtsboven op de pagina) met de navolgende explicatie: